

MARTINSKÝ Evanjelik

2005/5

ROČNÍK 12

*Brány naše vypálené v dlhom ťažkom boji,
no šík smelých neumdlene na baštách už stojí,
zve do práce v ducha zhode, vedie k láske a slobode,
hoc hriech úklad strojí.*

Posviacka obnovenej budovy ev. gymnázia – 25. 9. 2005

*Žehnaj, Bože, svojmu dielu, vodcov vieru vzplameň,
posilň duchom cirkev celú, nalej síl do ramien,
– a hrad vzrastie vo velebe, k úžitku nám, k sláve Tebe,
až na veky. Amen.*

HORISLAVOVI ŠKULTÉTYMU

Karol Kuzmány

*Vezmi svoj kríž a choď za ním,
radostný brat môj smutný;
Pokor sa srdcom skrúšeným,
vo viere buď mohutný.*

*Menom Božím znamenáný
Otca, Syna i Ducha,
v službe Jeho si oddaný,
a veď sluha poslúcha!*

*Dvoch synov ty, dve dcéry ja
s plačom sme prežehnali;
kopali hroby vzkriesenia
a Bohu ich oddali.*

*Veď večnosť okamih je len
a vekov nepočety
preletia ako krátky sen
– a tu zas naše deti.*

*Nemôže ničť Stvoriteľ;
nemôže luhať Duch svätý;
Deti naše Boh – Spasiteľ
rúče nám zas navráti.*

*Kriste Bože, pomni na nich
tam, tam v kráľovstve svojom;
skorej, skorej rozžialených
uteš nás tým pokojom. –*

*Vezmi svoj kríž a choď za ním,
radostný brat môj smutný;
Pokor sa srdcom skrúšeným,
vo viere buď mohutný!*

PREDNESENÉ NA ÚVOD

VIII. CELOSLOVENSKEHO STRETNUTIA

DUCHOVNÉ HODNOTY PRE DNEŠOK

NÁRODNÝ CINTORÍN, 23. 9. 2005

KEBY KAŽDÝ HOVORIL PRAVDU

Preto odložte lož a hovorte pravdu každý so svojim bližným.

Ef 4, 24

Hymnická pieseň Karola Kuzmányho *Kto za pravdu horí* aj v dnešných časoch rezonuje v širokom povedomí. Myslím, že vzhľadom na smerovanie našej spoločnosti by sa mohla stať slovenskou hymnou. Veď náš národ nezotročuje ani tak vonkajší nepriateľ, voči ktorému sa musíme „zastaviť“, ako naša vlastná neschopnosť hovoriť pravdu. Veď kedy sme naposledy z úst popredného verejného činiteľa, ktorý evidentne zlyhal, počuli: „Spravil som chybu, mrzí ma to, ľutujem...“ Rovnako je to, žiaľ, aj v našej cirkvi. Keď sa očakáva jasné a pravdivé stanovisko k aktuálnym kauzám, stále počuť len nejaké krkolomné vysvetľovanie a obhajovanie. Akoby nás neschopnosť povedať pravdu ovládala na každom fronte a prerastala do nášho každodenného konania. V záplave informácií sa musíme prehrabávať ako v kope pliev, aby sme získali aspoň zrnko pravdy. Nie div, že mnohí už rezignujú a mávnu nad tým rukou, že sme si akosi zvykli, že je to tak. Ale takýto postoj práve nahráva tomu zlému. Už nás má tam, kde chcel. Buď nás dostane do stavu apatie a ľahostajnosti – mňa sa to netýka, alebo chytí do osídiel závislosti od klamstva. Je to závislosť od osobných výhod, materiálneho zisku, výhodnejšieho postavenia na úkor pravdy, závislosť od druhých, ktorí dobre vedia, aká je skutočnosť.

Veľká postava spoločných dejín Čechov a Slovákov, T. G. Masaryk, vyslovil: „Ježiš, nie cisár.“ Voľne parafrázované: Pravda, nie moc. Tejto zásade bol verný celý svoj život, aj keď mu vyčítali, že nepresadzuje dostatočne národné záujmy v rakúskom parlamente. Pre Masaryka bola však prvoradým kritériom pravda, lebo vedel, aké je všetko ostatné – aj národnosť – zraniteľné a ľahko zmanipulovateľné. Pre svoje zásadové postoje ostal vysokou morálnou autoritou, príkladom človeka, ktorého „dar nezvedie, hrozba neskloní“.

V evanjeliu podľa Jána (8. kapitola) je diabol nazývaný otcom lži. Používa klamstvo ako pracovnú metódu. Aj Ježiša nabáda pri Jeho pôste na púšti: Sprav z týchto kameňov chleby, zhod' sa z nástrešia chrámu, pokloň sa mi a môžeš sa najesť dosýta, môžeš byť slávnym, vplyvným a bohatým väčší ako ostatní. Toto všetko dostaneš, ale musíš pristúpiť na moju hru. Ježiš sa však ostro dištancoval od diablových zámerov. Zachoval si úplnú slobodu od zlého. vzdal sa zdanlivých výhod, aj keď momentálne dostupných a lákavých, aby pre nás získal tú najvyššiu výhodu – spasenie a večný život. Celý svoj život musel znášať chudobu, riziko, zápas, nepochopenie, odsúdenie a smrť. Ale bol ochotný podstúpiť všetko toto preto, aby Jeho nasledovníci žili v pravde, aby sa nedali zotročiť zlému a jeho klamstvám.

V 3. liste Jánovom v 4. verši sa píše: „Nemám väčšej radosti, ako keď počujem, že moje dieťky chodia v Pravde.“ Chodiť v Pravde, žiť pravdivo, nie je len o vysokých funkciách, peniazoch a moci. Je to o každodennom živote každého z nás, o našom charaktere. Keby sme trochu zalovili v pamäti, asi by netrvalo dlho, aby sme zistili, kedy sme pre výhodu, finančný zisk, zachovanie kreditu či postavenia – klamali. Možno si to aj vieme zdôvodniť sami pred sebou, ale prečo potom vzniká toľko nervozity a napätia okolo nás. O čo by bol náš život slobodnejší a radostnejší, keby každý hovoril pravdu. O koľko roboty menej by mali súdy, keby v sporoch zazneli jasné a pravdivé stanoviská. Keby pri krádežiach, vraždách, nehodách atď. bolo počuť to, čo je pravdou. Koľkí ľudia by si museli nájsť iné uplatnenie, lebo by neobstáli vo svojej profesii. O koľko by zlacnelo poistenie, keby nebolo poisťovacích podvodov. Koľko peňazí by sa ušetrilo, keby sa nerozkradli kvôli osobnému prospechu. Koľko manželstiev a rodín by sa zachránilo, keby si vedeli vzájomne povedať pravdu. Koľko vzťahov by sa napravilo, keby sme si dokázali uznať zlyhanie a odpustiť.

V liste Efezským, vo 4. kapitole, sa hovorí o novom živote. Ako prvý znak Bohom obnoveného človeka je spomenutá schopnosť hovoriť pravdu – každý so svojim bližným. Ježiš sám o sebe povedal: „Ja som pravda a poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí.“ Uprostred relativizovania pravdy, presadzovania vlastných právd, znevažovania pravdy na polopravdy a účelové argumenty, manipulácie s pravdou Ježiš hovorí: „Ja som pravda.“ Ježiš je teda Pravda, ktorá je istá, stála včera, dnes i naveky, ktorej sa môžeme držať a na ktorú sa môžeme spoľahnúť.

JÁN HROBOŇ, ZBOROVÝ FARÁR

KTO ZA PRAVDU HORÍ

Karol Kuzmány

*Kto za pravdu horí v svätej obeti,
kto za ľudstva práva život posväťí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

*Kto si stojí v slove, čo priam zhrkne svet,
komu nad statočnosť venca v nebi niet,
koho dar nezvedie, hrozba neskloní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

*Pán Boh šľachetnosti nebo vystavil,
večné On pre podlosť peklo podpálil.
kto ctí pravdy božskej božské zákony,
tomu moja pieseň slávou zazvoní.*

VYHLÁSENIE EVANJELICKEJ INTELIGENCIE NA DEŇ PAMIATKY REFORMÁCIE 2005

Milí bratia a sestry,
vážení členovia Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku,

poverení valným zhromaždením Spoločnosti pre Tvorbu T, ktoré sa uskutočnilo 24. septembra 2005 v Martine v rámci VIII. celoslovenského stretnutia Duchovné hodnoty pre dnešok, dnes na Deň pamiatky reformácie, 31. októbra 2005, s vážnosťou a vo vedomí zodpovednosti za stav a budúci vývoj Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, v zastúpení slovenskej evanjelickej inteligencie s pokorou v srdci vyhlasujeme:

Sme hlboko znepokojení vážnym napätím a komplikovanými vzťahmi v našej drahej evanjelickej cirkvi, ktoré už niekoľko rokov neumožňujú pravý, bratský, úprimný a kultivovaný dialóg a otvorenú výmenu náhľadov na stav a vývoj duchovného života medzi slovenskými evanjelikmi. Namiesto dialógu sa rozvinul ostrý konflikt, ktorý sa prehĺbil po zverejnení zväzkov spolupracovníkov Štátnej bezpečnosti. Je nám ľúto, že namiesto všeobecnej obnovy a obrody evanjelickej cirkvi, ku ktorej sa slovenská evanjelická inteligencia, a to s vedomím mnohých vlastných zlyhaní a osobných prehier v uplynulom politickom režime prihlásila, musí s veľkým znepokojením pozorovať a konštatovať zabrzdzenie procesu obnovy duchovného života. Mnohí okolo nás s veľkým sklamaním, a my s nimi súhlasíme, hovoria: naša cirkev žije v negatívnom napätí, v strese nepriateľstiev, nekoná v novej nádeji, nevystupuje tak radostne na poli evanjelizácie, ako by to bolo potrebné a žiaduce, ako to od nás všetkých žiada a k tomu nás povoláva Evanjelium Ježiša Krista. Práve evanjelizácia, spojená s pokáním, odpúšťaním, obnovou, obrodou duchovného života, verejného i osobného, hľadaním a zdôrazňovaním duchovných hodnôt, spätých s vierou, láskou, nádejou, ale i svedomím a etikou, má a musí byť v našej súčasnej slovenskej spoločnosti najvyššou kresťanskou hodnotou. Slovenská evanjelická inteligencia sa o to usiluje a naďalej chce tak konať hľadaním a zdôrazňovaním historických, starších i novších posolstiev, prejavov vernosti vo viere, statočnosti v činoch slovenských evanjelikov, ktoré sa snaží adresovať nielen slovenskému evanjelictvu, ale i verejnosti, osobitne vrcholným predstaviteľom verejného, politického, vedeckého a kultúrneho života na Slovensku.

Činí tak každoročne prostredníctvom výročného celoslovenského stretnutia Duchovné hodnoty pre dnešok, ktoré usporadúva od roku 1998 – roku 100. výročia založenia Transocia. Na týchto stretnutiach dobre vidíme, v akom ťažkom stave sa naďalej – takmer dve desaťročia po demokratickej revolúcii – nachádza slovenská evanjelická inteligencia, ktorá v našich národných dejinách po stáročia zohrávala významnú úlohu. Spomeňme hoci len jej zástoj v období štúrovskom, matičnom, v čase Martinskej deklarácie či v Slovenskom národnom povstaní. Dnes je oproti minulosti zjavne oslabená tak vlastnými zlyhaniami, túžbou za politickou či inou kariérou nielen v uplynulom, ale, žiaľbohu, i v dnešnom režime, stratou tváre, zapieraním svojich koreňov, ale i neschopnosťou hľadať cesty k návratu, nedostatkom pravého pokánia vo viere, ktorá môže priniesť Milosť Ježiša Krista. Vidíme, a osobitne oslovujeme tých bratov a sestry, ktorí sú vo svojom duchovnom hľadaní osamotení a ktorí túžia, aby sa mohli medzi nás navrátiť. Vezmite a čítajte slová Pánove: Nie ste stratení bratia, ani stratené sestry! Vedzte, že mnohí my, Ním volaní, sme sa navrátili a pocítili sme jedinečnosť Božieho objatia i bratskej lásky, radosť z obnovy. Je to to najlepšíe, čo sme mohli urobiť. Potrebujeme vás, každého z vás: radi prežijeme s vami slzy vášho návratu.

Potrebujeme každého, každé obnovené srdce, pretože právom očakávame, že slovenská evanjelická inteligencia nezostane suchou ratolesťou a zastane si svoje miesto aj v súčas-

nom zložitom období. Tým skôr, ak problémy, ktoré je potrebné riešiť, si zjavne vyžadujú, aby nielen Evanjelická a. v. cirkev na Slovensku ako celok vykročila vpred, za svojim Pánom Ježišom Kristom, aby vyznávala svoje viny a odpúšťala svojim vinnikom, ale aby s ňou vykročila pevným krokom i stratená evanjelická inteligencia, aby aj ona vo svojej cirkvi vzala do rúk posolstvo Lutherovej reformácie a opierala sa o Hrad prepevný, ktorým je Pán Boh náš. Ide a pôjde o to, aby si aj v dnešnej dobe uvedomila, ako mnohokrát v minulosti naši otcovia, svoje povinnosti voči vlastnej cirkvi, kresťanstvu, ako aj naše poslanie premôcť zjavné, navidomoci bujnejšie choroby v slovenskom národe, v jeho duchovnom i verejnom živote, ktorý je atakovaný nedostatkom pravdy, etiky, slušnosti, solidarity, mnohými nešvármi, egoizmom, škandálmi, neúprimnosťou, ziskuchtivosťou, úpadkom kultúry i všetkým tým, čo možno vyjadriť jediným slovom: satanom mamony. V tejto súvislosti čo najdôraznejšie protestujeme a odsudzujeme vysielanie takých televíznych programov, ako je Big Brother, VyVolení a podobne!

Uvedomujeme si, že sme za stav a smerovanie našej spoločnosti zodpovední i my. K týmto témam a problémom sa chceme, a je to našou historickou povinnosťou, verejne vyjadrovať. Osobitne sa chceme vyjadrovať k situácii v Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku.

Pamiatka reformácie, princíp všeobecného kňazstva, nás k tomu zaväzuje, veď dnešná situácia znepokojuje všetkých, ktorým na našej cirkvi záleží, a to nielen z toho dôvodu, lebo si vážime a nechceme premrhať dedičstvo predkov, ale i preto, lebo cítime a vieme, že je potrebné, aby naša cirkev i dnes, v novej dobe spoločenského a duchovného života Slovákov zohrala vážnu a dejinami váženú úlohu, ktorú mávala a ktorá je, ako to sám život ukazuje, v našom národnom spoločenstve nenahraditeľná. Naša revue Tvorba, ktorej vydávanie už desať rokov nezištné na pôde Spoločnosti pre Tvorbu T v záujme obnovy duchovného života zabezpečujeme, reflektovala v ostatnom čase rozpornú situáciu v našej cirkvi. Na tomto základe sa stala terčom útokov a je obviňovaná z neprimeranej kritickosti, akoby práve ona, Tvorba, terajšiu krízu spôsobila. Tí, ktorí tak hovoria, nie sú na správnej adrese. Napätie, stres, zmätok a krízu v cirkvi nespôsobila Tvorba, kríza tu existuje už niekoľko rokov bez jej pričinenia. Tvorba je však, ako sa zdá, ojedinelá, ak nie jediná, ktorá medzi verejne sprístupňovanými evanjelickými periodikami vytvorila publikačný priestor na slobodnú výmenu náhľadov. Nebuďte v omyle, vážení kritici: bez slobodného fóra potrebného na priamy dialóg žiadnu zložitejšiu a zodpovednejšiu úlohu nevyriešime.

Je len prirodzené, že nás neteší, ak vážne, ale na ľahkú váhu kladené udalosti, ktoré sa v ostatných rokoch a mesiacoch dotkli života Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, musia byť dnes kriticky a neraz i ostro reflektované. Je to nepochybne preto, lebo boli nedôstojne ignorované. A zametené pod koberec by nectili ani dnešnú Tvorbu, ani duchovné dedičstvo, na ktoré chce nadväzovať. Tvorba nechcela a nechce byť plátkom malichernej či podenkovkej kritiky. Evanjelickí predstavitelia, ktorí vstupovali na pôdu slovenských kresťanských a duchovných dejín, na roliach dávnej duchovnej tvorby i Tvorby kultivovali pravdu, právo a spravodlivosť. Ich bolestné a hľadajúce polemické či kritické zápasy, sprevádzané neraz utrpením, galejami, väzneniami, koncentračnými tábormi, popravami a despociou nedávných komunistických desaťročí, mali svoj význam: boli napokon požehnané, k slobode a právu vykúpené Hospodínom, a nepochybne prispeli k tomu, že Slováci ako národ sú dnes činiteľom tak vlastných, ako aj európskych a svetových dejín. A do tohto nového, opäť ohrozovaného veku, sme my, evanjelici, povinní prispievať kvalitami, ktoré chceme vydvihnúť a ku ktorým sa chceme prihlásiť práve dnes, na deň Pamiatky reformácie: Musíme sa predovšetkým naučiť byť bezúhonnými, ako to vedeli naši otcovia, ktorým sa dostalo daru žiť v pravde, láske, nádeji, ktorí mohli žiť vo viere, pretože s Martinom Lutherom spoznali, vedeli, a tak aj žili: spravodliví žijú a budú žiť z viery!

Práve takto formulovaný program by sme vďačne mali a chceli rozvíjať na stránkach Tvorby. Je to program Rázusových „čistých prameňov“: Musíme byť čisti – čisti jak horské pramene, volá Martin Rázus. Slováci, buďte kresťanským národom, volajú Ludovít Štúr

i Karol Kuzmány. Nemožno Bohu slúžiť i mamone, i Božej cirkvi i pekla satane, volá Samo Bohdan Hroboň. Musí prísť nová renesancia, oveľa väčšia ako tá, s ktorou sme vykročili zo stredoveku: veľká renesancia, v ktorej ľudstvo odhalí, že etickosť je najvyššou pravdou a účelom, a tým zažije oslobodenie od úbohého zmyslu pre skutočnosť, v ktorom živorilo – volá Albert Schweitzer! Toto je náš hlavný program obrody a tvorby nového života na dávnych základoch v slovenskom evanjelictve a kresťanstve. Na týchto princípoch, verní otcom, chceme budovať spoločenstvá evanjelickej inteligencie i náš časopis Tvorba.

Chceme práve dnes, na deň Pamiatky reformácie, vysloviť presvedčenie, že je najvyšší čas hľadať predpoklady na to, aby sme mohli v budúcom roku zvoliť vedúcich predstaviteľov, ktorí sa prihlásia k osvedčeným tradíciám Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku. Očakávame, že v znamení Hospodinovom sa budú všemožne usilovať pospájať spretŕhané vlákna duchovnej kontinuity v slovenskom evanjelictve a cirkvi pomôžu nájsť pokoj, ktorý prevyšuje každý rozum ľudský, budú dbať o jednotu cirkvi, vieroučnú i mravnú. Očakávame, že budú statočnými pastiermi, budú vedieť prenikavo, tak kriticky, ako láskavo Evanjelium Kristovým osloví nielen vlastných, ale ich hlas bude počuť i na verejnosti vždy vtedy, keď bude ako soľ potrebné, aby zaznel najvyšší mravný princíp a bude treba pomáhať pravde, aby si mohla zasadnúť na prestol.

Milí bratia a sestry,
vážení členovia Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku,

Evanjelická a. v. cirkev na Slovensku bola pre slovenský národ vždy zriedlom tolerance, demokracie a vzdelanosti. V mene tolerance pokračujme vo vecnej a slobodnej diskusii hľadajúcej pozitívne riešenia. V mene demokracie obnovme v cirkvi demokratické voľby, nezatažené deformáciami z čias diktátu komunistickej strany. V mene vzdelanosti v cirkvi aj národe pomáhajme udržať a nezavárať priestor pre najnadanejších a najproduktívnejších členov nášho evanjelického, ale i v širšom zmysle kresťanského, domáceho i svetového, národného i medzinárodného spoločenstva. Nadviažme na bohaté tradície a postavme sa čelom k závažným problémom. V záujme rozvíjania duchovných hodnôt, ktoré tak veľmi potrebujeme nielen my, ale aj celý svet.

V nádeji očakávame na čas veľmi potrebnej jednoty slovenského evanjelictva. Vieme, že sa dá dosahovať iba v otvorenej, priamej a čestnej diskusii, v spoločnej tvorbe kresťanského života. Slovenská evanjelická inteligencia chce byť pri tom, konať, slúžiť a pomáhať. V tejto súvislosti navrhuje, aby sa každoročne konali seriózne rokovania spoločenstiev evanjelickej inteligencie s vedením cirkvi a seniorátov o najdôležitejších problémoch cirkevného, ale i verejného života, obzvlášť o tých, ktoré by mohla pomôcť riešiť.

Myslíme osobitne na pokánie, zmierenie i odpustenie. Bez toho nebudeme obdarovaní novou nádejou a radosťou. Hlboko presvedčení o potrebe nájsť pokoj pre našu cirkev pozdravujeme vás všetkých posolstvom Evanjelia: *Dajte si pozor! Ak sa tvoj brat previní, pokarhaj ho; a ak učiní pokánie, odpusť mu. A čoby sa sedem ráz cez deň previnil proti tebe a sedem ráz vrátil by sa k tebe a povedal by: Kajám sa! – odpusť mu.* (L 17, 3–4). K Pánovmu posolstvu nádeje pridávame i Jeho varovanie: *Ježiš poznal ich zmýšľanie a riekol im: Každé kráľovstvo rozdvojené pustne a mesto alebo dom rozdvojený neobstojí.* (Mt 12, 25).

Modlíme sa a pracujeme, aby náš dom, stavaný stáročia, nespustol a nerozpadol sa!

Tak nám Pán Boh pomáhaj!

Soli Deo gloria!

AUGSBURG 2005 ALEBO NOVÁ REFORMÁCIA

DÔLEŽITÉ DÁTUMY Z HISTÓRIE AUGSBURGU

8. august 1504 – bitka dvoch susedných kniežatstiev,
pri ktorých zahynulo 1000 ľudí.
- 12.–14. október 1518 – Luther ako augustínsky mních,
podozrivý z kacírstva,
bol vyzvaný kardinálom Kajetánom, aby odvolal svoje učenie,
inak mal byť v putách poslaný do Rima.
25. jún 1530 – AUGBURGSKÉ VIEROVYZNANIE.
25. september 1555 – vyhlásený a podpísaný náboženský mier,
jeden z najdôležitejších dokumentov rímskej ríše. Mier trval 63 rokov.
- Od 8. augusta 1650 sa slávi HOHES FRIEDENFEST –
koniec 30-ročnej vojny, pôvodne evanjelický, teraz ekumenický sviatok.
31. októbra 1999 – podpísané vyhlásenie o ospravedlnení.
8. augusta 2005 pri 450. výročí náboženského mieru boli vyhlásení
držitelia Ceny mieru mesta Augsburg za rok 2005:
bývalý sovietsky prezident Michail Gorbačov
a evanjelický farár kostola sv. Mikuláša v Lipsku Christian Fuehrer.
5. októbra 2005 – odovzdávanie cien.

Udelením Ceny mieru mesta Augsburg Michailovi Gorbačovovi a Christianovi Fuehrerovi ocenila 9-členná porota pod vedením regionálneho biskupa evanjelickej cirkvi pre Augsburg a Švábsko Dr. Ernsta Oeffnera obidve osobnosti, a to ako hlavných aktérov a reprezentantov pokojného priebehu historickej pondelkovej demonštrácie 9. októbra 1989 v Lipsku. Večer tohto osudového dňa začal pokojnú zmenu, predznamenal pád berlínskeho múru a znovuzjednotenie Nemecka.

K najväčším činom M. Gorbačova patrí, že rozpoznal a presvedčil ostatných, že v prípade nemeckého hnutia za slobodu nemôžu byť záujmy Sovietskeho zväzu zabezpečené tankami či akýmkoľvek ozbrojeným zásahom, o ktorý ho požiadal Erich Honecker, vedúci činiteľ vtedajšej Nemeckej demokratickej republiky, ale rokováním.

Christian Fuehrer, farár ev. kostola sv. Mikuláša v Lipsku, dostáva cenu v zastúpení za celý nemecký národ, za tých odvážnych ľudí, ktorí vtedy v októbri 1989 v desaťtisícoch vyšli do ulíc a prvýkrát v Nemecku uskutočnili nenásilnú, pokojnú revolúciu. Dostáva ju za otvorené kostoly, modlitby za mier a za nasadenie cirkvi za slobodu a nenásilnosť.

V rozhodujúcich kritických momentoch svetových dejín bolo potrebné odvážne a statočné rozhodnutie jednotlivých osobností, ktorí mali v rukách moc, ako aj odvaha ľudí a národov, ktoré sa s nasadením vlastného života vyslovili za nenásilnú – pokojnú zmenu a za slobodu. Oboje sa strelto šťastne spolu a vzájomne sa podporilo: politická pripravenosť pre pokoj a pripravenosť nepoužiť násilie zhora, ako aj odvaha a túžba za slobodou ľudu zdola, obzvlášť podporovaná kresťanmi z NDR, ktorí si biblickú víziu zobrali

za svoje heslo „zbrane prekuť na pluhu“. Obidve mierové hnutia – to zhora, aj to zdola – umožnili, aby sa mohli uskutočniť pokojné kroky smerujúce k novej Európe: mohli byť zanechané staré cesty konfrontácie a otvorené možnosti nového vývoja.

Náboženská sloboda získaná v Augsburgu r. 1650 dosiahla v Lipsku r. 1989 svoje veľké víťazstvo prostredníctvom zodpovedného konania občanov, ktorí sa odvážne vyslovili za slobodu.

Z NOVINOVEJ SPRÁVY O UDELENÍ CENY ZA MIER MESTA AUGSBURGU

ČASŤ PRÍHOVORU FARÁRA CHRISTIANA FUEHRERA

Kto dostane Cenu mieru mesta Augsburg, získa veľkú poctu. Keď z toho hľadiska myslím na 9. október 1989 v Lipsku, vrcholný dátum nemeckej pokojnej revolúcie, nemôžem nemyslieť na pripravované čínske krvavé riešenie. Všetko bolo na hrane noža: 6000 ľudí v kostole, ktorí sa spojili s 70 000 demonštrantmi čakajúcimi vonku, zažili, čo hovorí BOŽIE SLOVO: *Nie vojenskou mocou, ani silou, ale mojím Duchom, hovorí Hospodin mocností* (Zach 4, 6). Teraz tu stojím sám za tisícky demonštrantov, ktorí nikdy nedostanú ocenenie. Povedzme to tak, že pre nedostatok miesta tu stojím sám.

Ďakovať chcem predovšetkým mojej žene a našim deťom, ktorí vždy v tom strachu, cez deň aj v noci stáli pri mne. A ďakovať chcem Bohu, ktorý mi uprostred strachu vždy pomohol na nohy, ktorý sa vždy postaral o to, aby moja viera bola zakaždým o trochu väčšia ako môj strach, a vo vážnych situáciách mi daroval za hrst humoru, ktorý mal jedinečný oslobodzujúci účinok. A preto mohli byť pre mňa v rokoch 1980-1989 určujúcimi slová z Listu Židom (10, 39): *Ale my nie sme zbabelci, aby sme zahynuli: my sme veriaci, aby sme si zachránili život.*

Kto chcel v NDR žiť ako kresťan, dostal sa do istej miery automaticky do konfliktu s ateistickým východonemeckým štátom a jeho svetonázorovým totalitným názorom. Ale tento čas bol v skutočnosti časom prísľubu a prelomu. Časy ľudovej cirkvi z čias cisárstva, keď automaticky skoro všetci boli pokrstení, konfirmovaní a aspoň jeden člen rodiny išiel v nedeľu do kostola (čo dávalo imponujúce čísla), prebral štát – všetci museli byť pioniermi, všetci vo zväze mládeže, všetci museli ísť k voľbám, všetci na nariadené demonštrácie – to tiež dávalo imponujúce čísla, ale znejasňovalo skutočný stav spoločnosti. Cirkvi bola postupne odobratá moc a privilégia: mohla sa orientovať na to hlavné, na JEŽIŠA.

Reformácia nového typu mala svoj nový začiatok. Keďže cirkev nemala vnútornú silu na obnovu, BOH s ňou šiel inou cestou. Ateistickým štátom ju Boh zobudil zo spánku a ľpenia na starých istotách: zatriasol Pánov vinohrad tak, že všetky zhnité plody a mŕtve konáre len tak padali dole. Impozantné čísla z čias cisárstva rapídne klesali. V cirkvi ostal len ten, kto bol s Ježišom zviazaný. Museli sme sa znovu učiť hlásťovať, poznávať, čo znamená, keď Ježiš hovorí: *Ja som vínnny kmeň a vy ste ratolesti. Kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten prináša veľa ovocia, pretože bezo mňa nič nemôžete činiť.*

Takto pomohol ateistický svetonázor štátu, a to bez toho, aby chcel a aby tomu rozumel, cirkvi k novému rozvažovaniu a koncentrácii na to, z čoho cirkev predovšetkým a jedine žije: z ukrižovaného a vzkrieseného JEŽIŠA KRISTA. Štyridsať rokov tréningového tábora v NDR viedlo k reformácii nového typu.

Praktické plody novej reformácie vyzerajú takto: Už r. 1981 sa v kostole sv. Mikuláša podarilo poskytnúť priestor pre vypočutie – na východe aj západe Nemecka utvoreného hnutia proti umiestneniu rakiet stredného doletu: Mierová dekáda. Stalo sa tak počas 22-hodinovej pobožnosti s asi 120 mladými v oltárnej časti kostola. Medzi nimi bol veľ-

ký podiel nekresťanov. Počas meditácie pri sviečkach mladí ľudia vyznávali, čo všetko ich trápi a hnevá. Pobožnosť sa rozšírila na neuveriteľne oslobodzujúce pôsobenie. Kostol poskytol duchovnú a priestorovú možnosť vysloviť svoj náhľad v spoločnosti, ktorá všetko predpisuje a kontroluje. To bolo ono, to je ono!

Keď otvoríme kostol pre všetkých, ktorí sú umlčovani, potláčani a dokonca väznení, potom nikto nemôže prísť na myšlienku, že cirkev je náboženským múzeom alebo chrámom pre umeleckých estétov. Musí uznať, že Ježiš je reálne v cirkvi, pretože cirkev sa pokúša robiť to, čo konal JEŽIŠ a čo On chce, aby sme robili. To je hodina zrodenia OTVORENÉHO MESTSKÉHO KOSTOLA aj pre protestujúce a okrajové skupiny spoločnosti.

Žiadna koncepcia od písacieho stola, ale vytvorená ľuďmi, ktorí vyhľadávali kostol. Otvorí dvere, brány kostola! Otvorené krídla dverí kostola sú ako otvorená náruč Ježiša. *Podťe obťaženi ku mne ja vás občerstvím!* A oni prišli a prichádzajú. Praha je nízko: tak ako pre vozičkarov, tak aj pre ateistov.

V 1982 sa situácia v socialistickom tábore zostrila. Od septembra 1982 sa konajú týždne čo týždeň v pondelok o 17.00 modlitby za mier v kostole sv. Mikuláša. Bez toho, aby niekto tušil, čo z toho raz bude, v tichosti rástli tri rozhodujúce korene pre pokojnú revolúciu: mierová dekáda a kostol otvorený pre všetkých s týždennými modlitbami bez prerušenia vždy na tom istom mieste v strede veľkomesta.

Symbolom a nepretržitým mottom modlitieb bolo Slovo Božie: *Zbrane prekujte na pluhy! 700 rokov pred Kristom to formulovali proroci Izaiáš a Micheáš vo vízií: I pohnú sa k domu Hospodínovmu národy... On nás bude učiť svojim cestám a budeme chodiť po jeho chodníkoch. Prekujú svoje meče na pluhové radlice a svoje oštepky na vinárske nože. Národ nepozdvihne proti národu meč a už sa nebudú učiť vojne.*

V roku 1987 sa vytvorila aj odlišná skupina. Boli to tí, ktorí chceli opustiť NDR. Na ich naliehanie sme vytvorili spoločenstvo: „Nádej pre tých, ktorí chcú vycestovať“. 19. február 1988 mal však iné nevidané následky. Namiesto 50 pozvaných prišlo 600 na večerný rozhovor „Žiť a ostať v NDR“. Prežili ten večer tak intenzívne a pozitívne, že sa opýtali, či aj oni môžu chodiť na pondelkové modlitby, hoci nie sú kresťania. Žiadny problém, odpovedali sme: kostol sv. Mikuláša je otvorený pre všetkých, teda platilo to aj pre nich. A tak prichádzali v pondelok stovky ľudí k modlitbám za mier, a to bol štvrtý rozhodujúci koreň pre 9. október 1989. Nečudo, že na kostol sv. Mikuláša sa upriamila pozornosť vtedajšieho štátu.

V kostole zohrala zvláštnu úlohu Ježišova kázeň na vrchu s jeho radikálnym odmietnutím násilia. A tak všetci počúvali – aj masa nekresťanov – Ježišovo evanjelium, s ktorým sa dovtedy nestretli. Počuli od Ježiša:

- „Blahoslavení chudobní“, a nie: kto má peniaze, je šťastný.
- „Milujte svojich nepriateľov“, a nie: preč s protivníkom.
- „Tak budú prví poslednými“, a nie: všetko ostane po starom.
- „Kto stratí svoj život pre mňa, nájde ho“, a nie: buďte opatrní.
- „Vy ste soľ zeme“, a nie: vy ste krém.

Tak prišiel 9. október 1989, rozhodujúci deň. Prekvapivé a nádherné ovocie mnoho-ročných nepretržitých modlitieb za mier a prijatie protestujúcich a okrajových skupín spoločnosti v kostole sv. Mikuláša dozrelo. V tento deň bol kostol v spojení s ostatnými mestskými kostolmi a stal sa východiskom demonštrácie pre 70 000 účastníkov, a tým aj jadra nemeckej pokojnej revolúcie. Volanie „Žiadne násilie“, „My sme ľud“ signalizovalo skutočnosť, ktorá nasadila nové hľadiská a totalitnú moc prekvapila. „My sme všetko plánovali a so všetkým sme rátali, ale nie so sviečkami a modlitbami.“

Po toľkej propagande v dvoch odlišných totalitných diktatúrach – s rasovou nenávisťou predtým a triednym bojom a toľkým prispôbovaním sa teraz – prišlo najkratšie zhrnutie Ježišovej kázne na vrchu: žiadne násilie a my sme ľud! Z ľudu zrodený a dô-

sledne praktizovaný ohromný príklad, zázrak biblických rozmerov. Kedy inokedy by sa nám podarila revolúcia? A na prvýkrát? A to najdôležitejšie: bez krviprelievania! Jednotná Nemecka tentokrát bez vojny a víťazstvo bez pokorenia ostatných ľudí a národov.

Boh svoju ochrannú ruku držal nad nami všetkými – kresťanmi aj nekresťanmi, spoločnosťou cirkvi aj policajtmi, kritikmi režimu aj súdruhmi, tými, ktorí chceli vycestovať a ľuďmi zo STASI, tými v obrnených vozidlách a tými na ulici – a túto pokojnú revolúciu nechal kráčať, aby sa mohla zavrieť po toľkom brutálnom násilí, ktoré práve v 20. storočí vyšlo z Nemecka. Osobitne proti národu, z ktorého Ježiš pochádzal!

To všetko môžeme pomenovať iba ako MILOST'. Milosť pre tento kostol, pre toto mesto, pre celé Nemecko.

Kostol, ktorý uprostred „reformácie nového typu“ prináša neočakávané plody? Začnime rozumieť tomu tak, že cirkev sa má zachovať ako Ježiš – otvorene a dosiahnuteľne pre všetkých, zaujímať sa a byť tu pre druhých. Ukazuje, ako sa majú kresťania správať, keď:

- chýba viera v trvalé hodnoty a skutočnú zmenu,
- chýba viera v budúcnosť,
- chýba viera v silu a možnosti, ktoré dáva Boh.

Prítom podmienky v našej krajine sú objektívne lepšie ako chýr o nich, a podstatne lepšie ako v mnohých krajinách na svete. Chýba jedine viera. A preto chýba to rozhodujúce: Kto je zodpovedný za vieru v krajine? To by mala, to by mohla byť, to je skutočnosť cirkvi!

Ježiš sa postavil ku konkrétnym potrebám tohto sveta – uzdravoval chorých, posilňoval vieru v ľuďoch, znovu ich postavil na nohy, vinných oslobodzoval, poníženým vracal dôstojnosť. *Ajhľa, nové činím všetko* (Zj 21, 5). Preto nesmie cirkev ostať uzavretá, nesmie ostať pri medzikonfesijných rozhovoroch, dialógoch s inými náboženstvami, ale je DLŽNÁ CELEJ SPOLOČNOSTI, CELÉMU SVETU EVANJELIUM A NÁDEJ, KTORÉ JEJ ZVERIL JEŽIŠ. To provokatívne nazývam ekumenizmom s ateistami: zobrať zodpovednosť aj za neveriacich, pre všetkých a za všetkých.

Kostoly musia byť otvorené, otvorené pre všetkých! V priamom aj prenesenom význame.

Musíme objaviť Ježišovu mentalitu delenia. Strata ako výhra.

Nemáme už čas na zamlčovanie Boha.

Preto:

☐ My kresťania budme ako otvorená Biblia, ktorú čítajú a môžu jej rozumieť všetci ľudia, ktorí napriek vlastnej vine a hriechu môžu dokazovať odpúšťajúcu a silnejúcu lásku BOŽIU. *On chce, aby všetci ľudia boli spasení a došli k poznaniu pravdy* (1 Tím 2, 4).

☐ Otvorme kostoly (s krstom a Večerou Pánovou) ako pozvanie nášho ukrižovaného a vzkrieseného Pána Ježiša Krista do Božieho kráľovstva, ktoré sa s Ním už začalo aj v našom živote a v našom svete, ktoré nám dáva veľký cieľ i nezničiteľný zmysel, aký si my sami nemôžeme dať.

☐ *Ajhľa, nové činím všetko*. S týmto zaslúbením Ježiša sa dá žiť, pracovať, bojovať a veriť, dá sa nájsť pokoj Boží, ktorý prevyšuje každý ľudský rozum (F 4, 7) a viac môže vykonať a dokázať ako akýkoľvek strach.

PRELOŽILA A PRE MARTINSKÝ EVANJELIK Z KOŠÍC ZASLALA

EVA GROH

ÚČASTNÍČKA VIII. CELOSLOVENSKEHO STRETNUTIA
DUCHOVNÉ HODNOTY PRE DNEŠOK

Úlohou kresťanov všetkých dôb bolo rozpoznávať znamenia časov. Porozumieť dobe, v ktorej žijeme, a dokázať jej priblížiť Krista a jeho príbeh. To je dôvod, pre ktorý by sme mali my kresťania premýšľať o postmodernej dobe. Postmoderna je *jav*, ktorý nie je jednoduché myšlienkovy uchopiť, napriek tomu, že jej prítomnosť je v celom rade oblastí ľudského života nepopierateľná. Zámerne som postmodernu necharakterizoval prívlastkom *filozofický myšlienkový smer*, pretože to nie je jediná rovina, ku ktorej možno tento pojem priradiť. Sám názov *postmoderna* naznačuje, že premýšľame o dobe, ktorá sa vymedzuje práve svojím vzťahom k modernej dobe. Je jej kritikom. Pokúsím sa ju stručne priblížiť v štyroch podkapitolách.

POSTMODERNÁ DOBA A KREŠŤANIA V NEJ

1. Koniec metapríbehov. Po skúsenostiach veľkých ideológií 20. storočia, akými boli fašizmus, nacizmus a komunizmus, postmoderna prestala veriť v to, že by mohli existovať nejaké veľké univerzálne príbehy ľudstva, ktoré charakterizovali obdobie moderny. Za týmito veľkými cieľmi sa v skutočnosti skrývala iba vôľa vládnuť, a preto postmoderna skonštatovala, že veriť v ne je pre ľudstvo nebezpečné. Osvietenská viera v ideu oslobodenia sa z pút nevedomosti, marxistický príbeh záchrany od vykorisťovania a útlaku zbúraním triednych bariér, ale i príbeh o vykúpení Adamovej viny láskou mešťaša Krista, tieto všetky príbehy sú dnes na konci a nemajú univerzálnu výpovednú hodnotu.

2. Zmenilo sa vnímanie času. S predchádzajúcou časťou je úzko spojený aj fakt, že čas už nemá lineárny charakter, ako to bolo v dobe veľkých príbehov. V modernej dobe to bol čas smerujúci k akémusi cieľu, ku koncu a k završeniu dejín. Bol to čas priamy. V tejto perspektíve malo zmysel plánovať. Človek modernej doby bol charakterizovaný putovaním. Jeho cieľ bol vopred známy a všetko, čo robil, bolo len prostriedkom na jeho dosiahnutie. Dnešné plynutie času ako by prestalo byť na seba nadväzujúcim procesom. Namiesto priamky je to súbor epizód, ktoré môžu nasledovať za sebou práve tak, ako ísť popri sebe. Výsledky jednej epizódy sa týkajú druhej. Každá je samostatná, je uzavretým celkom. Dejiny nemajú hlbší zmysel. Napredujú chaoticky.

3. Radikálna pluralita. Ako reakcia na veľké príbehy s ich univerzálnymi nárokmi na jednotu a spojitosť má dnešná doba charakter radikálnej plurality, ktorá dokáže vytlačiť veľké univerzálne príbehy ľudstva do sféry individuálneho subjektivismu. Z toho dôvodu má pluralita schopnosť byť ochranným valom pred totalizáciami, ktoré sa nám najprv môžu javiť ako krásny sen, ale neskôr sa z nich stanú nočné mory. Pluralizmus dáva postmoderne demokratického ducha, takže je formovaná vedomím rôznorodosti.

Z tohto zorného uhla sa nám pluralita javí ako pozitívna veličina, no stroskotanie metapríbehov vytvorilo v našom svete aj pluralitu hodnotovú. V postmoderne už nemožno rozhodnúť, ktorá kultúra či svetový názor je lepší, a naopak.

4. Otázka pravdy. Pád veľkých metapríbehov spochybnil aj pojem pravdy ako takej. Tá je dnes posunutá do roviny relativity. *Pravda je názor.* Čím je úprimnejší a razantnej-

ší, tým je pravdivejší. Badáme posun od objektívneho k subjektívnemu. *Pravda je výsledok mocenských hier*, v ktorých víťaz dostáva právo interpretovať dejiny, a to až do času, kým nepríde niekto silnejší a na výklad dejín „povolanejší“. Objektívna *pravda sa posúva do roviny pragmatizmu* a tolerance. Zaujímavejšia než doktrína je pre ľudí otázka, nakoľko je to prijateľné a či je to možné žiť. Pravdivé je to, čo funguje.

ZÁVER

Kreštania by nemali byť ani zásadnými obhajcami, ani zásadnými kritikmi existujúceho spoločenského systému. Je potrebné vedieť rozlišovať. Prislúcha nám pozícia, ktorú by som charakterizoval slovami: kritická lojalita – lojálna kritika. Nemá to byť ani nekritická obhajoba, ani povrchné demonizovanie.

Postmoderna svojou kritikou predošlej doby dobre pomenovala mnoho jej úskalí a nebezpečenstiev. Väčšinou s ňou môžeme súhlasiť. Svojím radikálnym útokom na veľké príbehy moderny však rozvrátila všetky snahy vážne hovoriť o akomkoľvek metafyzickom zmysle nášho života. Táto skutočnosť sa dotýka i kresťanskej viery, pretože práve ona v dnešnej dobe predstavuje poslednú hlásateľku veľkého príbehu o evanjeliu Ježiša Krista.

Príbeh evanjelia nie je jedným z emancipačných príbehov osvietenstva. Náš kresťanský príbeh sa tu rozpráva dlhšie ako „nejakých“ 200–300 rokov. To, že strostkotali ostatné moderné metapríbehy, ešte neznamená, že strostkotal i tento starý príbeh. Naopak, naša skúsenosť je opačná. Tento príbeh o zdeformovanej ľudskej prirodzenosti a Bohu, ktorý ju svojim vtelením a sebaobetovaním napráva, nám zapadá do našich individuálnych životných skúseností.

Tento príbeh sme však neboli ochotní rozprávať vždy verne. Verne ho budeme rozprávať až vtedy, keď sa vzdáme postranných myšlienok a dáme sa ním sami strhnúť na cestu Kristovho nasledovania, nasledovania jeho kríža.

Veľké moderné príbehy nezvládli pokušenie moci. Cirkev taktiež nie vždy nasledovala cestu pozemského Ježiša. Preto sa môže postmoderna aj nás pýtať: Ako to, že ste sa dali zvieť v dávných i nedávných dejinách k podpore moci? Ako to, že váš príbeh Ježiša Nazaretského nepostavil do vyznávačskej roviny, tam kde sa moc začala dotýkať vecí ľudského svedomia a dôstojnosti?

Postmoderna je pre nás výzvou aj v ďalších smeroch. Kládie výkričníky pred autoritatívne, hierarchické prvky v kresťanských cirkvách. Je výzvou pred dogmatickou strnulosťou, exkluzivitou, totalitnými a ideologickými sklonmi, výzvou pre kresťanskú samospravodlivosť či pokrytectvo. Rozpoznávajme znamenia časov, budme prorokmi doby.

FRANTIŠEK KOREČKO

*Martinský evanjelik v mene svojich čitateľov srdečne víta v Martine manželov **Korečkovcov – Františka a Andreu**. František bude pôsobiť na Biblickej škole v Martine a na Žilinskej univerzite ako študentský farár, Andrea ako učiteľka Novej zmluvy na Žilinskej univerzite. Želáme im veľa Božieho požehnaní a radosti v mnohých duchovných dielach, ktoré na nich čakajú. Prišli medzi nás z Prahy, kde František pôsobil ako farár pražského slovenského evanjelického a. v. zboru. Pochádza z Rankoviec a do nášho časopisu prispel článkom o postmoderne, ktorý pôvodne publikoval v zborovom časopise, ktorý vychádza z jeho rodisku. Martinský evanjelik sa s milými Korečkovcami teší na ďalšiu spoluprácu.*

BYŤ POŽEHNANÍM V JESENI ŽIVOTA

Jar je krásna – nežný vánok veje lúkami, čo sa už začínajú zelenáť, na stromoch badať prvé púčiky, tisíce kvetov dvíha svoje hlavičky k nebu. Všetko dýcha mladým, čerstvým životom.

Ale pekná je aj jeseň! Na lúkach sa to ešte leskne sýtou zeleňou, zlaté zrno je už bezpečne uschované, sladké, zrelé plody pozbierané. Jesenná príroda sa trbliece, žiari zlatom a purpuroum.

I v ľudskom žití prichádza najskôr jar a potom jeseň života. Ak začiatok jesene určíme podľa kalendára celkom presne – začiatok jesene ľudského bytia tak jednoducho určiť nemožno.

A aj keď na jednej strane múdry kráľ Šalamún nehovorí o radostnej starobe, ale menuje tento čas ako zlé dni a roky, o ktorých povieš: nemám v nich záľubu, na druhej strane Biblia uznáva starobu ako čas Božieho požehnaní a šťastia.

Akú veľkosť Božích dobrodení skrýva dlhý život. Aký bohatý je na prežitú radosť a prebojované utrpenia. Aký poklad spomienok je ukrytý v pamäti. Ako sa človek, pri všetkej svojej nevhodnosti cíti predsa len vyvýšený a uprednostnený ako pamätník Božej vernosti a milosti!

Nádherné príklady jesene života nachádzame i v Božom Slove. Napríklad o Mojžišovi čítame že „jeho oči neoslabli, ani jeho životná sila nezmizla“. Káľeb zasa svojmu bojovnímu

druhovi Józuovi vyznal: „A teraz mám 85 rokov. Ešte aj dnes som taký silný ako v ten deň, keď ma Mojžiš vyslal do boja.“ Simeon po dlhom túžobnom očakávaní zažil spečatenie svojej viery. Na svojich ramenách smel držať Spasiteľa sveta. A nezabudnime ani na Evanjelium Jánovo – vo svojom veku naplnený láskou ku Kristovi napomínal a vyzýval k tejto láske aj ostatné dietky.

Aj takéto svedectvá podáva Slovo Božie o tých, ktorých ozdobnou korunou boli šediny, a predsa sa dokázali radovať v Pánovi a ochotne mu slúžiť. A tak ako oni boli v tých časoch požehnaním pre mnohých, aj vy, ktorým čas vpísal do tváří nejednu vrásku a pridal ne jeden sivý vlas, ste požehnaním pre nás mladších!

Ste požehnaním pre tento cirkevný zbor!

Práve vám sa Hospodin v tejto chvíli prihovára a posilňuje slovami proroka Izaiáša, keď hovorí: „Ja som až do vašej staroby ten istý, až do šedin vás budem nosiť. Neboj sa, lebo ja som s tebou, nepozerať ustrašene vôkol seba, lebo ja som Boh tvojej! Posilním ťa a pomôžem ti i podopriem ťa svojou spásanosťou praviceou.“

Milí bratia a sestry, nesmúťte za tým, čo sa pominulo, lebo to najlepšie vám ostalo a to najkrajšie zo všetkého stojí ešte pred vami. Nie je to dôvod k radosťi – i v jeseni vášho života?

Pokoj vám všetkým, ktorí ste v Kristu!

LENKA TASKÁROVÁ

NAVRÁŤ SA KU MNE, LEBO SOM ŤA VYKÚPIL

Celá Biblia je prestúpená zákonmi, právnymi predpismi, súdmi. Mali by platiť v každej chvíli a pre každého človeka rovnako.

V tomto svete platia zákony ľudské, stále sa meniace pre potreby mocných tohto sveta, pre ich úžitok. Nie sú spravodlivé. Nikto nie je taký dokonalý, aby vedel súdiť spravodlivo. Podľa rímskeho práva niet zločinu bez práva, niet viny bez trestu. Ale koľko zločinov vyjde najavo? A predsa žiadny z nich neostane nepotrestaný. Ľudia si všetko upravili vo svojich zbierkach zákonov, aby mohli súdiť, aby mohli trestať.

Na jednej strane ľudská vôľa podmaniť, na druhej Božia vôľa ochraňovať, odpúšťať, a ak trestať, tak spravodlivo.

Boh nám dáva slobodu. Vezmi si svoje srdce a skúšaj ho, koľko hriechu je v ňom, a ešte raz si ho vezmi a ak prekročíš jeho prah, spoznáš iba jediný dokonalý zákon, zákon Božej lásky, Pána Ježiša Krista v ňom. Ním sa riad!

Biblia však poníma zákony ako morálne ustanovenia, určujúce ľudské správanie. V celej jednoduchosťi ich obsahuje Desať Božích prikázání. Prikázania sú nad ľudskými zákonmi. Hoci ich je iba desať, zahrnujú v sebe všetko. Keby sme sa nimi naozaj riadili, zbierky by boli k ničomu.

Ak si myslíme, že naše hriechy zostanú skryté, nie je to pravda. Pravda – to je vlastne úprimnosť voči Bohu,

najmä ak ju dokážeme vypovedať nielen Jemu, ale aj ľuďom. Je ťažké povedať „odpusť mi“, ale Pánovi nie je nič zatažko. Ak je vyznanie úprimné, ak ide zo srdca, prosiac o odpustenie v pokore, uvedomujúc si, v čom sme zhrešili, On nás očistí a odpustí nám.

Prosím o odpustenie: ako ťažko sa to vyslovuje – akoby bol človek neomylný. Ale keď vyslovíme prosím – nastáva chvíľa pokoja.

Hriech je tieň, pokánie nádej, že môžeme z neho vyjsť, a iba Hospodin je spravodlivý sudca, On ukladá tresty podľa veľkosti hriechov, ale On nás z nich aj vyvádza. Skrze utrpenie svojho Syna Ježiša Krista.

Je naozaj ťažké povedať svojmu bližnému: Odpusť mi, previnil som sa. Niekedy si to vo svojom vnútri prajeme, ale i tak to nedokážeme povedať. Aj keď prosíme o láskavosť odpustenia, ľudia nikdy nevedia tak veľkoryso odpúšťať ako Hospodin. Božie odpustenie je však dôležitejšie ako ľudské.

Vyznanie hriechov pred Bohom je čas, v ktorom cítime súlad s Jeho prikázaniami. Umytí, čistí sme len na chvíľu.

Buďme úprimní voči očiam Hospodinovým. Jemu nič neujde, pozná nás a dáva nám svoju milosť, svoju nádej.

Prorok Izaiáš 44, 22 hovorí: „Zotriem tvoje priestupky sťa oblak a tvoje hriechy ako mračno. Navráť sa ku mne, lebo som Ťa vykúpil.“

KATKA LILGOVÁ

190. VÝROČIE NARODENIA ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Bratislava 23. 10. 2005

KÁZEŇ JÁNA BOHDANA HROBOŇA VO VEĽKOM EVANJELICKOM KOSTOLE

Text: Mat 11, 28–30: Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinutie! Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som krotký a pokorný v srdci, a nájdete si odpočinutie duši; lebo moje jarmo je lahodné a moje bremä ľahké.

Milí bratia, milé sestry v Kristu Ježiši!

Chcel by som sa v tejto kázni sústrediť na slovo „odpočinutie“, ktoré sa v prečítanom texte vyskytuje dvakrát. Skúsme nazvať to odpočinutie, ku ktorému volá Ježiš preťažených, trochu konkrétnejším, a som presvedčený, že aj veľmi aktuálnym spôsobom: „bezpečný priestor“. Pre odpočinutie tela aj ducha potrebujeme bezpečný priestor. Jeho protikladom je priestor rizikový. Tam si človek neodpočinie, ba nesmie ani oko zažmúriť, lebo na to doplatí. K bezpečnému prostrediu patrí aj bezpečné spoločenstvo. Asi také si predstavujeme to, o ktorom hovoríme, že sa skladá z bratov a sestier.

Rizikovým spoločenstvom dnes to nie sú len zlí kamaráti, medzi ktorých sa bojíme púšťať naše deti. Máme dojem, že rizikovým spoločenstvom sme obklopení, kade chodíme. Ježišovou túžbou je, aby jeho deti zažili bezpečný priestor a bezpečné spoločenstvo. Zlo sa nás, naopak, všemožne usiluje o túto bezpečnosť a s ňou súvisiace odpočinutie pripravíť. Ako keby neznášalo, že jednotlivec žije v bezpečnom prostredí, a tak ho postaví proti rodičom, manželskému druhovi, proti zákonu, proti sebe samému a z bezpečného priestoru sa stáva priestor bezdomovca, recidivistu, vyhnanca. Na základe vlastných skúseností s týmito ľuďmi môžem vyhlásiť, že hriech je príčinou u najmenej 90 % tých, ktorí stratili strechu nad hlavou, a tým aj bezpečný priestor, aj spoločenstvo.

Biblia núka človeku zažiť kus bezpečného priestoru v manželskom živote. Stvoriteľ vystrojil muža a ženu tak, aby zvládli všetky úlohy života. Podmienkou je, že sa majú radi, žijú v bázni pred Bohom, vedia a aj chcú pracovať. Jednota duše i tela ako keby bola výrazom tohto požehnaného, bezpečného spoločenstva. Diabol to vie a energickým spôsobom zarýpe práve do manželských zväzkov. Z bezpečného prostredia sa stáva peкло.

Počas stalinských čistiek v bývalom Sovietskom zväze, ktorý si dal za úlohu vybudovať raj bez Boha, sa to udavačmi len tak hmýrilo. Vraj mladí ľudia sa snažili uzavierať manželstvá aj preto, aby mali niekoho blízkeho, s ktorým sa môžu aspoň v súkromí otvorene o všetkom porozprávať bez strachu, že ich ktosi udá úradom. Tajná služba skoro na to prišla. Zamestnala pekné mladé dievčatá ako svoje agent-

ky, ktoré mali za úlohu dostať sa k sledovaným mužom. Ľahko si získali ich dôveru, naoko vďačne uzavreli s nimi manželstvo a keď všetko, čo bolo treba, od nich vytiahli, zmizli. Nasledoval policajný zásah. Tak pozatvárali a odviekli na Sibír predstaviteľov tzv. neregistrovaných kresťanských cirkevných zborov. Medzi ich kazateľov sa dostali cez takéto manželstvá, v ktorých ženy perfektne zohrali úlohu „sestier“ v Kristu. Za niekoľko mesiacov mali zmapovanú situáciu medzi kresťanmi v celom širokom okolí. Ježiš zasľubuje: „Ja vám dám odpočinutie.“ Ten Zlý akoby okamžite zareagoval: „Ja vás o toto odpočinutie všetkými možnými spôsobmi pripravím!“

Bezpečné prostredie potrebuje aj národ! Všeobecne sa zdá, že stav mieru je dostatočne bezpečné prostredie pre všestranný vývoj jedného národa. Nie je to tak! Diabol vie rozkladať bezpečný priestor aj spoločenstvo zvnútra. Pre náš národ sa zhruba od začiatku 19. storočia stalo Uhorsko rizikovým prostredím napriek tomu, že vojny s Turkami, aj iné v Európe už mali nešťastné národy za sebou. Mocipáni vyhlásili, že slovenský národ a slovenská reč neexistujú. Pre Slovákov, ktorí v týchto hodnotách videli Božie dary a chceli ich zachovať, sa prostredie, v ktorom žili, stalo rizikovým až po ohrozenie života. Na čelo ukrivdeného národa si zastali ľudia ochotní sa obetovať. Ľudia veriaci, nadšenci, nezištní, charakterní. Štúr, Hurban, Hodža a ďalší. Stále sú pre nás vzormi a zdrojom inšpirácie pre prácu na poli národnom i cirkevnom! Pripomínať si ich, aj ich činy je našou povinnosťou. Dnes tak robíme z príležitosti výročia narodenia Ludovíta Štúra. Prostredie, v ktorom sa nachádzame, tieto budovy, uličky, sú jedným z tých evanjelických „genius loci“, kde sa pripravovali plány, ako vrátiť slovenskému národu bezpečné miesto, bezpečné spoločenstvo, teda to odpočinutie, v ktorom by sa mohol slobodne rozvíjať. Robili tak nielen pod tlakom občianskej zodpovednosti, ale aj pod tlakom svojho presvedčenia, viery a lásky. Rodná reč i rodná zem sú Boží dar a Pán Boh si praje, aby si aj skrze tieto Jeho dary našiel odpočinutie každý, aj ten najmenší národ.

Na týchto ľudí sa dalo spoľahnúť. Oni nielenže nehľadali svoj prospech, ale na ceste trnistej v službe ducha sa osobného prospechu vzdávali. My na nich nespomíname preto, aby sme ich oslavovali, ale preto, aby sme nasledovali ich príklad, aby sme pokračovali v ich práci, lebo náš národ sa, žiaľ, aj dnes najmä vlastnou vinou dostal do rizikového polohy. Žijeme v atmosfére všeobecnej nedôvery. Kvôli tomu je potrebná aj prebudovaná byrokracia, lebo skoro nikto už nikomu neverí. Pečiatky, papiere, potvrdenia už nestoja za nič, lebo všetko sa dá sfaľovať. Rôzne inštitúcie, oficiálne cez reklamy, nahovárajú ľuďom na výhodné podnikania, aby ich vzápätí surovo okradli. Iné zneužívajú vaše osobné údaje a ani zákony vám nepomôžu. Vyrábajú sa zábavné programy, ktoré predpokladajú, že ohľúpený človek rizikovým prostredím už „zhltnie“ všetko. Trhové hospodárstvo bez kresťanskej morálky je súťaživým prostredím, kde sa stal človek človeku vlkom. Prosím o odpustenie za to, že som sa dal strhnúť k týmto úvahám. Ktokoľvek z vás by vedel povedať o tom viac ako ja. Zdá sa, že najmä prostredie veľkomesta sa stalo vysoko rizikovým pre svojich obyvateľov pomaly už dvadsaťštyri hodín denne.

Bratia a sestry, dnes je potrebné, aby národní buditeľia chránili národ pred ním samým a ukázali mu, že sa dá aj uprostred tohto sveta budovať bezpečné prostre-

die, bezpečné spoločenstvo, kde si unavená a preťažená duša nájde odpočinutie. My ako cirkev by sme mali jasne povedať, že sa ono dá nájsť v blízkosti Toho, ktorý ho v našom texte zaslubuje, a že sme ako Jeho nasledovníci pripravení medzi nami takéto prostredie a spoločenstvo ukázať. Mali by ho pocítiť predovšetkým naši spoluveriaci, počnúc deťmi. Už pri spomienke na cirkev, kostol, faru by sa im mali rozjasniť tváričky a vybaviť sa im ľuďa a príležitosti, počas ktorých mali práve tam možnosť pocítiť kus lásky. Mladí by mali sem prichádzať s pocitom, že tu je akceptovaný každý jeden z nich a nemusí byť pritom ani veľmi úspešný, ani veľmi krásny. Bude cenený ako brat a sestra v Kristu. Každý človek by si mal byť istý, že tu ho nikto neoklame, nevytuneluje, nepodrazí, že tu nájde pomoc a ochotu k spolupráci. Tu by mali preťažené duše prijať radostnú zvesť, že nad hriechom, ktorý je najväčšou príčinou ich rizikového stavu, zvíťazil Ježiš Kristus. Z tohto víťazstva majú podiel všetci tí, ktorí činia pokánie, sú ochotní sa zmieriť a odpustiť. To je odpočinutie. Ľudia zdeptaní chorobami a strachom pred smrťou by tu mali počuť, že je víťaz nad smrťou a peklom a že existuje aj večné odpočinutie.

Špeciálnu úlohu cirkvi v našej spoločnosti dnes vidím najmä v tom, že jej členovia budú pomáhať vytvárať správnu verejnú mienku, ktorá bude ostro namierená proti tým, ktorí svojím počinaním vytvárajú rizikové prostredie aj spoločenstvo. Verejnosť by mala byť schopná doslova udobať každého mafiána, aby sa hanbil čo i len na ulici ukázať. Tlak verejnej mienky by mal na druhej strane vysoko vyzdvihnúť poctivosť, obetavosť, charakter. My máme ľudí, ktorí sú aj dobrí odborníci, aj čestné charaktery, aj osobnosti vyzreté v najlepšom zmysle slova. Nejednen z nich je aj vo vysokej funkcii. Sami bez pozitívneho tlaku verejnej mienky, na ktorú by cirkev mala mať veľký podiel, však zmôžu veľmi málo.

Myslím si, bratia a sestry, že práve bratislavský evanjelický cirkevný zbor by mohol z tejto stránky pre celú našu cirkev i spoločnosť veľa urobiť. Máte tu celý rad výborných ľudí, ktorí, keby sa dali dohromady, mohli by pomôcť svojej cirkvi vytvoriť oné bezpečné prostredie. S hrôzou totiž v poslednom čase zisťujeme, že sa aj do našej cirkvi dostáva tak veľa napätia zo zlých vzťahov, čo vytvára rizikové prostredie, ktoré sa už nedá zakryť. Veľmi skrátka prichádza k slovu práve tá láska, pokánie, odpustenie, zmierenie, ktoré, ako už tu bolo povedané, je základom pre pravé odpočinutie. Mnohí ľudia musia byť veľmi zmätení, keď práve tam, kde by mali nájsť bezpečné prostredie a bezpečné spoločenstvo, nachádzajú iba nové a nové konflikty.

Ľudstvo v poslednom čase dostáva z mnohých strán veľmi zlé hodnotenie. Jeden súčasný mysliteľ povedal, že si už človek ani nezaslúži, aby žil na povrchu zemskej. My máme presvedčiť naše okolie, že si to nielenže zaslúžime, ale že sme na tom zemskej povrchu nesmierne žiaduci a očakávaní, a to ako ľudia, stvorenia na obraz Boží, ktorí sú schopní v poslušnosti k Stvoriteľovi zlé veci napraviť, čo je choré, uzdraviť a to rizikové zmeniť na bezpečné miesto odpočinutia. Potom ľudia k nám prídu a aj pri nás ostanú, lebo zistia, že natrafili presne na to miesto, na ktoré volá Ježiš tých, ktorí sa namáhajú a sú preťažení. Na miesto, kde sa nazadržateľným spôsobom udomácnila Božia láska. Nech nám v tom Pán Boh pomáha tak, ako pomáhal našim predkom v blahej pamäti. Amen.

MARTINSKÝ DUCHOVNÝ SEPTEMBER 2005

V dňoch 23. – 25. 9. 2005 sa v Martine uskutočnilo VIII. celoslovenské stretnutie Duchovné hodnoty pre dnešok. Koná sa raz ročne a podieľajú sa na ňom združenia evanjelickej inteligencie, ktoré sa usilujú navzájom koordinovať svoje programy a činnosť. Hlavným cieľom stretnutí je duchovná obroda a obnova kresťanského života, osobitne hľadanie „stratenej“ evanjelickej inteligencie. Aj preto jednotlivé stretnutia „putujú“ po Slovensku, hľadajú a objavujú duchovné hodnoty a poslania evanjelických krajov a významných osobností. Konali sa v Liptovskom Mikuláši, v Banskej Štiavnici, v Modre, v Rožňave, v Trenčíne, v Dolnom Kubíne a na Myjave. Rok 2005 pripadol Martinu. Bol na to osobitný dôvod: završená rekonštrukcia historickej budovy Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia, jedného z troch staroslávnych slovenských gymnázií 19. storočia.

Obnovená budova bude slúžiť Biblickej škole v Martine. Na celoslovenskom stretnutí sa do centra pozornosti dostala ako symbol biblických charakterov, nezlomnej viery a nezdolnej statočnosti zakladateľa gymnázia Karola Kuzmányho i obrancu školy Viliama Paulinyho-Tótha, vynikajúcich profesorov na čele so správcom Martinom Kramárom, ako aj žiakov gymnázia, medzi ktorých patrili Jur Janoška a Dr. Ján Vano-

vič, zakladatelia a vrcholní predstavitelia Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi po vzniku Česko-Slovenska.

Už prvý deň podujatia bol obdarován výbornou atmosférou. Stretnutie za začalo pietnou spomienkou účastníkov pri hrobe Karola Kuzmányho na Národnom cintorine v Martine. Zaznel starosloviensky Otčenáš, Kuzmányho báseň Horislavovi Škultétymu i Vajanského Prológom na pamiatku Karola Kuzmányho inšpirovaný duchovný príhovor Jána Hroboňa, martin-ského zborového farára. Podujatie pokračovalo službami Božími v martinskom evanjelickom kostole, na ktorých o „páde mocných – moci svetských“ nezabudnuteľne kázal Ján Bohdan Hroboň. Po dlhých rokoch zaznela opäť martin-ská biskupská prisaha Karola Kuzmányho z roku 1860. Nasledoval radosťou naplnený koncert Martin-ského evanjelického spevokolu a Martin-ské komorné trio opäť dokázalo svoju virtuozitu. Večerné stretnutie účastníkov podujatia naplnili prezentácie „domácich“ – martin-ského evanjelického zboru a Biblickej školy, po ktorých nasledoval dar – milodar hostí: film – jedinečná esej Dobro ako princíp svetla a krásy o vynikajúcom slovenskom výtvarníkovi, prof. Igorovi Rumanskom, ktorý pripravili scenáristka Slávka Očenášová-Štrbová a režisér Fedor Bartko.

Ďalší deň pokračoval duchovným stíšením Jána Hroboňa, založeným na biblickom *Poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí!* Slovensko vyzval k hľadaniu pravdy v kuzmányovskej „svätej obeti“. Auditórium v Biblickej škole v mene mesta Martin pozdravil primátor Stanislav Bernát, ktorý rovnako podčiarkol význam čistoty verejného života. Po jeho vystúpení odzneli ohlásené a so záujmom sledované prednášky: Miloš Kovačka prednášal na tému Štúr, Kuzmány a slovenská škola; Jan Pešek a Norbert Kmeť zo Slovenskej akadémie vied predstavili prenasledovanie evanjelickej cirkvi na Slovensku v období komunistického režimu. V kuloároch zazneli na Peškovu adresu kritické hlasy: jeho hodnotenie činnosti vedenia evanjelickej a. v. cirkvi, ktoré kolaborovalo s komunistickým režimom, bolo označené za príliš „mäkké“. V jeho prednáške absentoval i väzenský príbeh martinského evanjelického farára Ľudovíta Vajdičku.

Po prednáškovom bloku sa uskutočnilo valné zhromaždenie Spoločnosti pre Tvorbu T, ktoré moderoval prof. Belo Riečan. Odznel na ňom rad kritických hlasov. Účastníci valného zhromaždenia vyjadrili nespokojnosť s krízovým stavom Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, najmä s nedostatkom sebareflexie, pravého pokánia i s nekorektnými manipuláciami vzťahov v cirkvi. Odmietli snahy o cenzurovanie kritických hlasov. Viacerí reagovali na ignorovanie kritických príspevkov zo strany Evanjelickeho posla spod Tatier. V dôstoj-

nej, ale dôrazne vedenej diskusii sa dožadovali nápravy a hlasovaním zjavnej väčšiny prítomných vyjadrili želanie, aby evanjelická inteligencia verejne vyjadrila kritické stanovisko k situácii v evanjelickej cirkvi a vyzvala na hľadanie jasnej vízie jej budúcnosti, súčasne sa vyslovila i k hrubým prešlapom a chorobným zjavom vo verejnom živote. Takéto stanovisko evanjelická inteligencia chce rovnako dôrazne adresovať do vlastných radov: kritické postoje sa týkajú najmä pasivity, nečinnosti či ľahostajnosti i nedostatku sebareflexie, viditeľnej nielen u značnej časti inteligencie, ale aj u predstaviteľov niektorých evanjelických združení. Niektorí z prítomných varovali pred rozbrojmi, zdôraznili potrebu pokoja v cirkvi a podčiarkli význam novej evanjelizácie.

Po skončení valného zhromaždenia Spoločnosti pre Tvorbu T sa účastníci stretnutia v dvoch preplnených autobusoch vydali na cestu „turčianskym podhorím“ a v slnkom prežiarenej prírodnej scenérii si pripomenuli viaceré významné pamätníky a posolstvá dávnych svedkov slovenského evanjelictva: Hodžovcov v Sučanoch, Révaiovcov v rozvalinách Sklabinského hradu, Jesseniovcov a Jesenských v ranogotickom chráme sv. Margity v Turčianskom Jasene, obdivovali jedinečne zreštaurovaný Turzov oltár v Necpaloch a spomínali na modlitbu „za svojich prenasledovníkov“, ako aj „na divné vysvobození Tobiáše Masnícia, ilavského v Uhřích kaplana“ z galejného zajatia – pred zabudnutým, horou

„zapadnutým“ Masniciovým Sv. Ondrejom, v ktorom verne – na návrší nad sebeslavským „liporadím“ – kázaval po návrate z galejnej púte.

Radostný bol záver podujatia: nedela, 25. septembra. Vďačnosťou za úrody zeme vyzdobený martinský kostol naplnil domáci evanjelický ľud, hostia z Revúcej, Kláštora pod Znievom a Martina, Matice slovenskej, Slovenskej národnej knižnice i zástupcovia evanjelickej inteligencie z celého Slovenska. V stíšení na slávnostných ďakovných službách Božích zaznela vrúcna Kuzmányho Ranná modlitba v jeseni a spevokol pridal vytúžený 23. žalm Hospodin jest mŕj pastýř. Povzbudzujúco kázal biskup VD ECAV Igor Mišina: pripomenul prítomnému zboru, ale i mamonárskemu marazmu, ktorý sa ujíma vlády nad Slovenskom: skôr prejde ľava uchoh ihly ako boháč do kráľovstva nebeského.

Po službách Božích stovky účastníkov zaplnili nádvorie po 130 rokoch vzkrieseného gymnázia. Pozdravil ich zakladateľ Biblickej školy Bohdan Hroboň. Ďakoval všetkým doma i v zahraničí, osobitne americkým kresťanom (na slávnosti ich reprezentoval farár George Weimann zo St. Louis), ktorí obnovu budovy napomohli mnohoročnou obetavou fyzickou prácou a zozbierali viac ako 90 % vynaložených finančných nákladov. Prehovorili aj zástupcovia miest staroslávnych gymnázií: Ing. Miroslav Vereš, prednosta Mestského úradu v Martine, Ing. Jaroslav Gočaltovský, primátor Revúcej, Ing. Marián Štefko, riaditeľ Gymnázia

V. P. Tótha v Martine, rodák z Kláštora pod Znievom. So spomienkou sa pridali i pamätníci dávnych časov, seniori zhromaždenia: MUDr. Branislav Geryk a Milada Nováková. Podujatie pozdravila aj Nadácia Jána Amosa Komenského výstavou budov historických slovenských gymnázií na známkach.

Posviacku obnovenej budovy vykonal biskup Igor Mišina, s ktorým zúčastnený zástup vďačne vyspieval Potvrď, ó Bože, čo si s nami vykonal z chrámu svojho nad Jeruzalemom. Na vyzvanie biskupa pridal ešte jednu, ktorú „všetci poznajú“: Smieľ žiť pre Krista. A potom už prestrihnutá páska: vo vynovenej škole, obnovenej podľa návrhu Ing. arch. Ľudovíta Jankoviča, začala sa nová dejinná kapitola života dávnej turčianskej školy.

Účastníci stretnutia (z celého Slovenska ich bolo takmer stopäťdesiat) sa z Martina rozchádzali povzbudení v presvedčení: VIII. celoslovenské stretnutie Duchovné hodnoty pre dnešok sme potrebovali ako soľ, aj preto, lebo sa uskutočnilo v čase stresov a viacročného krízového napätia v evanjelickej cirkvi ako požehnané, dôstojné, slušné a radostné kresťanské podujatie. Dotkli sa nás dávne časy čistých evanjelických studníc: Hospodin vyslyšal modlitbu Martina Kramára, správcu pred 130 rokmi zatvoreného gymnázia a slzy smutného martinského rozlúčkového zhromaždenia v našich očiach na pravú radosť premenil.

MILOŠ KOVAČKA

Príhovor pri hrobe Karola Kuzmányho

(Slovo na úvod VIII. celoslovenského stretnutia
Duchovné hodnoty pre dnešok)

Pri stom výročí narodenia Karola Kuzmányho v novembri 1906 napísal o ňom Svetozár Hurban Vajanský do Národných novín tieto slová: Začíname druhé stololetie po narodení Kuzmányho. V prvom rozvil sa duch jeho a letel vozvých, ukazujúc národu cestu. On dával nám nielen pokyny slovom vzletným, slovom ducha a sily geniálnej, ale i skutkami a príkladom muža čistého, nezlomného, hotového k žertve. Postavil si pamätník nerukotvorný v duši národa. Zvečnil a vymeral pre národ nezarastajúci chodník ku svojej mohyle. Nech toto druhé storočie oceni všetky jeho práce, vyčerpá bohatú studňu ním vykopanú, nech behom druhého stololetia duch jeho prenikne útroby potomkov, ktorým Kuzmány privoláva:

*Ak chcete ďalej prísť, ako my dôjdeme,
treba vám viac vedieť, ako čo my vieme,
treba vám vrúcejšou vierou sa zapáliť,
treba vám smelosťou väčšou sa presláviť,
treba vám viac práce, viac trpelivosti,
viac čistoty srdca v svätej nevinosti.*

Dnes môžeme Vajanského parafrázovať a povedať: Končíme druhé storočie po narodení Kuzmányho. Dožili sme sa v ňom naplnenia jednej z jeho najväčších túžob – sme svojbytným a zvrchovaným národom. Zároveň však musíme dodať, že druhé storočie neocenilo dostatočne všetky Kuzmányho práce a nevyčerpalo bohatú studňu ním vykopanú, dokonca ju na desaťročia zamorilo mamonárstvom, klamstvom, zlodejstvom, bezbožnosťou a ľahostajnosťou.

Vďaka Bohu, že nie všetko tak ostalo. Duch Boží, ktorý prenikal Karola Kuzmányho, ktorá aj dnes a dáva vidieť „ducha divy“. Vajanský to vyjadruje slovami: Mohutná ako skala, vysoká a tvrdá je jeho viera na život národa. Sám Spasiteľ s ukraveným krížom v ruke privoláva mu:

*Neumrel som ja, aby miesta nebyl hriešnym na zemi:
Ty, sluha, v pokore uč, karhaj, prorokuj a rob **ducha divy**,
kým si ty vo mne, ja som v tebe živý.
Mír ti! Deň pride, v ktorom ja zvíťazím
a lož a podlosť večne zarefázim,
deň ten je istý, je pravdy istota,
no nie deň pomsty, ale deň života!*

Kuzmány verne poslúchal a skutočne robil „ducha divy“. Aj my dnes s vďačnosťou voči Bohu môžeme vidieť ducha divy v našom oživenom martinskom cirkevnom zbore, existujúcej Biblickej škole a najnovšie v základnej evanjelickej škole. Myslí si, že zvlášť hrdý by bol Karol Kuzmány na obnovenú budovu historického gymnázia, ktorá, veríme, bude opäť v službe Ducha.

Možno sú to záblesky v chmárach, v ktorých sa ocitla aj naša cirkev, ktorá v novej historickej situácii ešte nezahorela za pravdu a nie je schopná prinášať svätú obeť.

A ešte jedna poznámka. Karol Kuzmány zazlieval Jánovi Kollárovi, že ľudia oveľa radšej počujú jeho kázne o národnosti ako o nábožnosti. Vo vedomí, aká môže byť národnosť ľahko manipulovateľná, aká je krehká a zraniteľná, hovorí: Buďte kresťanským národom! V tejto súvislosti nám znie Božie slovo z 1 Pet 1, 24–25: „Lebo všetko telo je ako tráva, všetka jeho sláva ako kvet trávy. Ushla tráva, opršal kvet, ale slovo Pánovo zostáva naveky.“

Božie slovo je stále to isté, večera, dnes i naveky. Slovo, na ktoré sa možno spoľahnúť, slo-

vo, ktoré má moc na spasenie. Odkaz Karola Kuzmányho nás teda pozýva predovšetkým k Božiemu slovu, k Ježišovi Kristovi, k nábožnosti. Toto slovo, ktoré sa stalo telom v Ježišovi Kristovi, je Pravdou. On sám o sebe povedal: „Ja som pravda.“ Pre túto pravdu obetoval na križi svoj vlastný život. Tak nás táto Pravda vyslobodila. On za pravdu horel v svätej obeť. Kto za túto Pravdu – Jeho Slovo – horí aj dnes, kto je v mene tejto Pravdy schopný prinášať svätú obeť, ten má to najväčšie zaslúbenie – Božiu slávu. Slovmi Karola Kuzmányho „tomu moja pieseň slávou zazvoni“.

Nech sú tieto dni aj nasledujúce obdobie v našom zbere i cirkvi v znamení tejto Božej slávy.

Ján Hroboň, zborový farár

Národný cintorín 23. 9. 2005

Biskupská prisaha Karola Kuzmányho

Turčiansky Svätý Martin, evanjelický chrám Boží 26. septembra 1860

Ja, Karol Kuzmány, riadne zvolený a potvrdený superintendent, prisahám živému Pánu Bohu, Otcu, Synu i Duchu svätému, úrad môj vo všetkom svedomito a bohobojne vykonávať, menovite však v cirkvách a školách na správu dozoru môjmu zverených k tomu prihliadať chcem a budem, aby úrady kazateľstva slova Božieho a úrady učiteľské boli nepretržite a riadne obsadzované a do nich len v živej viere stojaci, dobre vyučení, mravní a bohobojní a v mnohom spôsobní mužovia pozývajú a menovaní boli, aby prostredníctvom nich zvestované slovo Božie a vierovyznanie predkladalo sa čisté a neporušené tak, ako učí cirkev evanjelická, ako to v knihách svojich symbolických augsburského vyznania dáva najavo.

Prisahám, že budem dohliadať na to, aby sviatosti boli prisluhované podľa nariadení Pána nášho Ježiša Krista a služby Božie vykonávané boli v duchu a v pravde podľa ustanovení cirkevného poriadku na slávu Božiu a na duchovné vzdelávanie veriacich.

Prisahám, že budem pridržať kňazov a učiteľov k tomu, aby dorastajúce pokolenia vychovávali v bázni Božej a v známosti Pána nášho Ježiša Krista a v čistom, Pánu Bohu a Jeho cirkvi milom konaní.

Prisahám, že budem dbať u kňazov, učiteľov a všetkých veriacich, aby vzdelávacie ústavy boli dobre zriadené a všestrannou obetavosťou boli napomáhané, aby milosrdcnosťou obetavosti nedokazovali iba niektorí jednotlivci, ale celé zbory, pretože to je ich skutočná úloha a ich pravé povolanie: ujímať sa opustených, vdov a sирот, núdznych a nemocných, prenasledovaných, trpiacich a pomáhalo sa z každej strany najmä domácim viery.

Prisahám, že budem napomínať a dozerať na to, aby sa i o jednotlivcov a o ich zvláštne potreby dbalo a postarané o nich bolo v každom zbere, aby bol zhromažďovaný rozptýlený evanjelický ľud, aby sme sa všetci starali o to, aby bol Ježiš Kristus zvestovaný všetkým, ktorí ho doteraz nepoznali. Budem dbať, aby všetko toto bolo ochraňované, aby prekážky, ktoré by do cesty pričádzali, boli odstránené.

Prisahám, že budem mať bez prestania na mysli ústavu cirkvi a jej zákony, budovanie a zachovávanie kráľovstva Božieho na tejto zemi, aby svätá cirkev Božia nebola vydaná svojvoľi človečenskej, ale zostala Božím ústavom prepotrebným pre Jeho kráľovstvo.

Prisahám, že budem súdy cirkevné konať s najväčšou svedomitosťou tak, aby sa nestali prijímačmi osôb, brániť a zastávať práva a slobody cirkvi tak, aby sa nehládalo na osoby či spoločenstvá, byť so všetkými v pokoji v Duchu svätom, v láske a znášanlivosti.

Napokon prisahám vernosť a poddanskú poslušnosť Jeho cisársko-kráľovskému a apoštolskému veleniu svätému Františkovi Jozefovi I. a zákonným jeho nástupcom, rovnako poslušnosť krajinským zákonom. Budem sa pritom vo všetkom pridržať tejto vernosti a poslušnosti a všetkým i vo všetkom podľa sily mojej a povolania môjho tak, aby nič, čo budem konať, nebolo proti slovu Božiemu. Všetko toto prisahám tak, ako slová tieto prosto znejú.

Tak mi pomáhaj Boh Otec, Syn i Duch svätý, naveky požehnaný. Amen.

RANNÁ MODLITBA V JESENI

Karol Kuzmány

*Z rána nakloň, Hospodine, ku mne svoje ucho,
z rána prijmi slová mojej oslavy,
lebo hneď z rána túži duša moja po Tebe;
a piesňou novou budem Ťa chváliť.
Dobrý si, dobrý, Bože môj,
a skutky Tvoje sú dobré ako sama láska!
Noc obklúčila ma temnom ako hriechom,
zármutok zovrel mi dušu.
Ty si však hľadel cez tmu ako cez svetlo,
ako svieca oko Tvoje žiarilo,
aj opatroval si ma v noci ako otec,
či ako matka dieťa na svojom lone:
Spal som,
chladnovlasé sny ma navštívili,
sfaby anjeli hrali sa v mojej hrudi.
Dobrý si, dobrý, Bože môj!
Veľmi si dobrý, sláva Ti!
Spalo slnko za žltými horami,
no už zbudilo sa zo spánku,
zbudilo sa, už oči otvára
a zraky jeho bystré iskria oblohou.
Ale k nám na zem už prikročila jeseň,
obličaj hmlou má zahalený ako závojom,
smutno znie jej ranná pieseň,
líca skropuje jej zármutok,
dobrý jej otec, rok, už je vetchý,
zhrbený už kráča pod bremenom svojich dní,
ona však prináša mu hojné, dobré dary,
tají zármutok, radosť má v očiach,
veselosť na jazyku – a takto hovorí:
Hľa, zrelé ovocie, hľa, dobré hrozno...
a podpiera ho v chôdzi ustatej;
tuláckym krokom ide on horami a hájmi,
slzavým okom stromy objíma
a vzdychajúc lká:*

Ja odchádzam, ale Boh bude s vami!
I zarmúti to jeseň, dcéru jeho,
ale on ďalej s plačom hľadí dolinami,
v toku potokov spoznáva svoju púť
prudko cieľiacu do mora minulosti.
Podobám sa mu, Bože môj!
Tiež idem a tiež starnem postupne.
Kroky moje budú neisté,
zbelejú moje vlasy,
zhrbí sa mi chrbát pod farchou dní,
Ty však, ó Hospodine, neopúšťaj ma!
Ty budeš riadiť moje kroky šetrne,
až kým poučím nové pokolenia o Tebe
a tiež im poviem:
Ja odchádzam, ale Boh bude s vami,
Boh s vami zostáva!

Veruže, Bože, ty vekom neochabuješ,
Tvoje roky nikdy neprestanú,
zostávaš silný v moci svojej naveky!
Ako sa nahor vznáša lastovička,
nahor sa vznáša a liece navôkol,
štebotajúc sa clivo spytuje:
Kde si, kde, vlasť moja trvalá,
ty vytúžené miesto spočinutia?
I ja takto sa pozdvihujem v duši,
lebo tá nezná trvalého pokoja.
Kdeže si, Hospodine, Bože môj?
A kde je moja vlasť, tá domovina večná?

Po tebe túžim, taká vlasť.
Bože, Ty dávaš spoznať svoje zaslúbenia,
dávaš ich spoznať hľadajúcemu,
tomu, ktorý hľadá pravdu Tvojho zákona:
Nuž budem plniť zákon Tvoj, kým žijem,
a oslavovať meno Tvoje naveky!

(SKRÁTENE)

My na Slovenskom gymnázii v Martine

Som potomkom môjho dávneho predka, prastarého otca Ľudovíta Kleina, žiaka slovenského gymnázia v Martine. Hoci má nemecké meno, bol Slováč, Martinčan a je aj pochovaný na Národnom cintoríne. V pamätnici Sto rokov Slovenského gymnázia v Martine je uvedený v poradí ako siedmy žiak v 2. triede školského roka 1869/70.

Čo bolo ďalej s vyučovaním na tomto gymnázii, je nám všetkým známe. Bolo zrušené a študenti sa rozutekali. Gymnaziálne vyučovanie sa obnovilo po 1. svetovej vojne v roku 1919 na štátnom gymnázii a vyučuje sa v ňom dodnes.

Z nášho kleinovsko-novákovského rodu chodilo do gymnázia už so spomínaným prvým žiakom Ľudovítom sedem členov tohto rodu. Ja som na gymnázium chodila ako štvrtá v poradí a maturovala som v roku 1941. Predo mnou tu maturoval v roku 1933 môj nebohý brat MUDr. Milan Novák. Keď sa potom zapísal na Univerzitu Komenského v Bratislave, pri zápise sa pýtali, kde maturoval. Na martinskom, odpovedal. Nebolo vtedy zvykom, aby sa na univerzitné štúdiá, tobôž na medicínu, prihlásil robotnícky syn. Omnoho častejšie sa na štúdiá prihlasovali synovia vzdelancov, právnikov, advokátov, bankárov, továrnikov, ale aj učiteľov, farárov a živnostníkov.

Gymnázium Viliama Paulínyho-Tótha, ako sa vtedy menovalo, dalo študujúcim dobré základy a toľko vedomostí, že pri vážnom záujme o univerzitné štúdiá mohol ich s úspechom zavrieť každý absolvent, a to aj vďaka českým profesorom, ktorí tu pôsobili. Môj brat v roku 1938 skončil Lekársku fakultu Univerzity Komenského s vynikajúcim prospechom a bol promováný so všetkými poctami – summis auspiciis.

Také to bolo gymnázium! Jeho dobrú povest šírili aj ďalší študenti na viacerých univerzitách – v Prahe, vo Viedni, v Záhrebe. Gymnázium V. P. Tótha malo jednoducho „cveng“.

Nech je tento môj príspevok kvapkou do čaše na počesť slávneho martinského gymnázia!

MILADA NOVÁKOVÁ

Hriešnici – údel sveta tohto alebo prosme za pokánie

On, Ježiš Kristus, je obeťou zmierenia za naše hriechy, a nielen za naše, ale aj za hriechy celého sveta.

1 L 2, 2

Dnes sa stretávame s pokáním ľudí veriacich v Evanjelium, ktorí dlhší čas holdovali alkoholu a páchali hriech. Ale nestretáme sa s pokáním u „katanov“ komunistickej moci, ktorí majú na svedomí dokonca úmrtia občanov, a to aj veriacich, spravodlivých, verných Ježišovi Kristovi.

Takých srdce je iste kamenné – nechcú poznať pokánie. Chodia hrdo, so vztyčenou hlavou, ale ich duša je prázdna, nevnímajú, že majú preplnený batoh hriechov.

On Hospodin je mocnejší – aj medzi odpadlíkmi nájdeme už misionárov. On pôsobí i na ruinách – troskách a pozdvihuje zo zúfalstva tých, čo sa obrátia vo viere k Ježišovi, ktorý vstal z hrobu mocou Božou. Tak môžu povstať mnohí, ktorí stratili vieru v dôsledku útrap, napríklad 2. svetovej vojny alebo satanských mocipánov. Zo svojej biedy, hriešnosti, rôznej slabosti našli východisko v pokání, aby Božia sláva naplnila nielen chrámy, ale i celú zem.

Ježiši náš milý, daj to v každej chvíli, keď sme im odpustili, aby aj oni pokánie poznali. Aj keď „pliaagam“ sveta nerozumieme, Evanjelium sa pridržame a zvestovateľom Slova Božieho veríme.

O jedno ešte, Bože, prosíme: Viac bázne, trpezlivosti a lásky pridávaj prostému človeku a pospolitému ľudu, aby sila viery nebola viac skrytá, ale prijímaná, uznávaná a osobitne v mládeži vyzdvihovaná.

1 K 8, 6... Ó Bože, Otče, Stvoriteľu, môj rozum nikdy nepochopí ani neprecíti, že ten Učiteľ vekov, ten Kráľ neba i zeme, ten Najvyšší, Kňaz celého ľudstva, Pán Ježiš Kristus, nepatrí slávnym, ani silným, nepatrí múdрым, ani spravodlivým, ale patrí hriešnym a najbiednejším. Patrí mne. Aj mne.

Chválu vzdajme Bohu, nebeskému Pánu, za Jeho milosť mnohú. Alleluja. Amen.

Pieseň: ES 539/4

E. FIGURA

ZÁKON STÁLE PLATÍ

„...veď zákon Ducha, ktorý dáva život v Kristovi Ježišovi, oslobodil ňu od zákona hriechu a smrti.“ (Rim 8, 2)

Pristihol si sa už niekedy pri tom, ako hovoríš: „Prečo som to urobil?“ alebo „Ako som mohol mať také myšlienky?“ Zákon stále platí! Ignorácia nie je ospravedlnením. Hliadkujúci policajt, ktorého nevidíš, ňa bude pokutovať, akonáhle niečo urobíš – možno ešte skôr!

Si kresťan a si tu pre boj, ktorý sa začína v *okamihu*, keď sa tvoja noha dotkne ráno podlahy. Počúvaj Pavla: „Badám teda taký zákon, že keď chcem urobiť dobro, je mi blízke zlo. Podľa vnútorného človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom, ale vo svojich údoch pozorujem iný zákon, ktorý odporuje zákonu mojej mysle a robí ma zajatcom zákona hriechu, ktorý je v mojich údoch. Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti?“ (Rim 7, 21–24) To mi pripadá ako opis *môjho* života, čo hovoríš *ty*? Ale je tu odpoveď: „...Zákon Ducha, ktorý dáva život v Kristovi Ježišovi, ...oslobodil ňu od zákona hriechu a smrti.“ (Rim 8, 2) Prečítaj si to znova!

Zákon hriechu vládne iba vtedy, keď je živé tvoje telo. (Rim 7, 1) Odpoveď je – *odumr!* Odumieraj žitiu zameranému na seba a robievaj to každý *deň!* Toto je tá náročná časť, pretože keď si už myslíš, že si odumrel, niekto ti skočí na palec a tvoj „starý človek“ vstane z mŕtvych. Takže... Dnes je v činnosti nová sila a čím budeš bližšie k Ježišovi, tým viac sily bude účinkovať v tvojom živote.

IBA DNES

„Toto je deň, ktorý učinil Pán, plesajme a radujme sa z neho.“ (Ž 118, 24)

Prečítaj si tieto slová ... pomaly ... pozorne ... a hlbavo.

Iba dnes prežijem a vychutnám každú hodinu naplno a nebudem sa usilovať vyriešiť naraz všetky svoje životné problémy. Iba dnes sa budem snažiť zdokonaľiť svoju myseľ tým, že sa naučím o niečo viac, než viem teraz, prečítam si niečo, čo si vyžaduje úsilie, zamyslenie, sústredenosť a rozhodnutie. Iba dnes budem milý. Budem hovoriť s druhými príjemne, budem slušný a citlivý k druhým. Iba dnes nebudem hľadať chyby na druhých, ani sa pokúšať zmeniť ich či zlepšiť – iba seba. Iba dnes budem mať cieľ a plán. Možno sa ich nebudem celkom držať, ale chcem ich mať aj tak. Tým sa uchránim pred dvojakým nebezpečenstvom – unáhlenosťou a nerozhodnosťou! Iba dnes budem trénovať svoj charakter. Urobím zmenu k lepšiemu potajomky. Ak sa niekto o tom dozvie, nebude sa to rátať. Iba dnes urobím niečo, do čoho sa mi nechce, a tak naučím svoje telo podriadenosti duchu a svoje emócie podriadenosti vôli. Iba dnes sa nebudem báť milovať alebo riskovať, odvážim sa vychutnávať všetky Božie požehnania a veríť, že každé semiačko zasiate do Jeho kráľovstva sa mi rozmnožené stonásobne vráti!

Takto budem žiť – iba dnes!

Nový školský rok je už síce dávno za nami, ale všetko, čo súvisí s vyučovaním detí, je také dôležité pre spoločnosť i pre cirkev, že stojí zato sa k tomu vracat.

V tomto článku sa chcem vrátiť poriadne ďaleko. Aj v kilometroch, aj v čase. Pozrime sa na chvíľku do starobylého sumerského mesta Nippur. Sumerská ríša ležala na dolnom toku Eufratu a Tigrisu, teda severne od Perzského zálivu. V tomto meste bola škola už pred vyše štyritisíc rokmi. Najdôležitejším vyučovacím predmetom bolo naučiť sa písať v sumerských klinopisných znakoch. Pisári boli najučenejší ľudia tej doby a ak boli dobrí, tak zastávali vysoké posty pri kráľovských dvoroch alebo chrámoch. Učili sa nielen stovky klinopisných znakov a ich rôznych spojení, ale museli zvládať okrem sumerčiny aj niekoľko cudzích rečí. Obchod s ďalekými krajinami a politické kontakty boli totiž už vtedy na vysokej úrovni. Preberali aj čosi, čo dnes voláme prvouka, základy náboženstva, vlastivedy, ba aj akéhosi notárstva, lebo museli poznať, ako sa píšu zmluvy, súdne spisy a pod. Ich učebné texty, ktoré sa zachovali na vypálených hlinených tabuľkách, slovníky a encyklopédie, pomohli vedcom rozlúštiť klinové písmo i prastaré jazyky. Veľmi závažné texty sa tesali do kameňa. To mohli robiť len najlepší. Na hlinenej tabuľke, kým bola ešte nevypálená, mákka, sa chybný klinový znak dal ľahko opraviť. Na skale, často z veľmi vzácného materiálu, to bezkazov už šlo veľmi ťažko.

Pisár Abaindata sa chváli pred panovníkom mesta Ur, odkiaľ vyšiel aj Abrahám, takto: „Kráľu, ja budem oteraz poslom tvojho slova. Už prichádzam, stojím na člne a počúvam ťa. Už som pri tebe a všetko urobím, lebo som dobrým pisárom. Vytesám ti stélu.“

Dobrý žiak musel ovládať nielen spisovnú sumerčinu, ale aj jej dialekty.

Učiteľa volali „veľký brat“. Chodil pomedzi žiakov a upozorňoval na chyby. Jednému školákovi vyčíta: „Môžeš mať dobrú ruku, ale pero z rákosu správne uchopiť ešte nevieš, tabuľku dobre ne-držiš.“

Inými žiakmi boli hudobníci a speváci. Neraz si závideli a jeden druhému sa posmievali. Žiak Enkital sa takto posmieva svojmu spolužiakovi: „Aj keď máš doma pišťalku, nemôžeš sa naučiť spievať. Si medzi nami najhlúpejší, nevyľúdiš trilky, ani čistý tón. Nevieš hýbať jazykom, ani otvárať ústa. Nezaspievaš pieseň. Takto veru nevyzerá dokonaly mladík.“

Kontakt so školou udržiavali otcovia. Zúčastňovali sa aj na skúškach a mohli klásť synom otázky. Nejedyn učiteľov podplácal. Otec, asi bohatý kupec, vyčíta svojmu lenivému synovi: „Prečo márníš čas? Priprav sa a choď do školy. Otvor si tašku, prečítaj úlohy a napíš cvičenia! Tvoj učiteľ, veľký brat, ti iste dal opisovať novú tabuľku. Ani sa mi na oči neukáž, dokiaľ si úlohu neurobiš a neskontroluješ. Prečo si lenivý? Nemal by si len pobehovať po uliciach. Odpovedz mi! Počúvaš ma vôbec?... Dokiaľ nepochopíš, čo je to byť človekom, budem sa stále na teba hnevať. Ani ťa nepohladákam. Nikto sa azda nestará o syna viac, ako ja o teba... Sú chlapi, ktorí už pracujú a starajú sa o rodičov. Obstarajú obilie, zarobia si na olej aj vlnu...“

Slabší žiaci chodili do školy o niekoľko rokov dlhšie ako šikovní, pokým neboli pripravení prevziať vysoké funkcie. Výnimočnosť nijako neskrývali. Tvrdili, že múdrosť majú od samotnej božskej pisárky Nisababy. Svojim nadriadeným poslušne slúžili.

*Z knihy B. Hrušku
„Pod babylonskou vežou“
pre mladých i starších
vybral J. B. Hroboň*

Ako Mojžiš nie príliš šťastne upravil Božie prikázania

Apokryf autorom objavený na hore Sinai v kláštore sv. Kataríny v polovici 19. storočia a prvýkrát pre odbornú i laickú verejnosť tu uverejnený

Pán Boh v čase putovania Izraelcov púšťou a ich pobytu pred horou Sinai mal už dlho nevidane dobrú náladu. Všetko šlo ako po masle. Ľud konečne poznal jeho meno Jahve, aj keď dodnes nevie, čo to znamená. Úspešne prešiel cez Červené more, kým Egypťania si svoje pohrdanie vierou Izraela museli poriadne vypíť. Oslobodení otroci na suchom brehu spievali pieseň Mojžiša na Božiu chválu. Pod vysokým skalným vrchom centrálného Sinaia sa ľud správal presne podľa Božích nariadení. Poslúchali dokonca aj hromy – blesky. Mojžiš bol ohromený, ostávalo len prstom napísať zmluvu na pripravené kamenné dosky. Táto, ako je známe, sa stala základom pre všetky pravidlá na svete, čo sa týka ľudského spolunažívania, hoci to v tejto druhej verzii nedopadlo tak dobre, ako to Pán Boh pôvodne myslel. On si totiž veľmi prial, aby tá ťažká cesta púšťou bola pre národ, ktorý si vytrpel toľko neprávosti, odľahčená. Túžil vidieť svoj ľud konečne aj usmiaty, uvoľnený, slobodný. Inak povedané, želal si, aby v tej jeho škole na púšti bolo viac humoru. Všetko by hneď ľahšie znášali. Tento nápad Pána Boha tak nadchol a rozveselil, že v tomto duchu na prvých doskách písal jedným dychom jedno prikázanie za druhým. Žiaľ, tieto prvé tabule, Mojžišom rozbité, sa nezachovali, môžeme sa preto iba domnievať, ako vyzerali pôvodné prikázania. Jedno sa mi podarilo zrekonštruovať. Štvrté znelo v origináli pravdepodobne takto: „Cti si otca, cti aj matku, inak dostaneš po zadku.“ Určite by takto formulované prikázania nepripadali ľudu ako ťažké bremená, nebáli by sa ich, ale plnili ochotne a s radosťou.

Už som naznačil, že sa stalo, čo sa stať nemalo. Mojžiš nemohol prehltnúť to, čo mu ľudia na ceste doteraz narobili, a tak sa nad duchom týchto prikázaní pohoršil. Svojím ovečkám ukazoval vždy prísnu tvár. Hovoril iba o hroznom Bohu, ktorý sa zjavuje v ohni, búrke a mrákave. Ako bude učiť ľud takýmto prikázaniam? Ako sa bude pri tom usmievať, keď to už úplne zabudol? Možno by sa zasmial aj hanbil, alebo bál, že by stratil autoritu?! Riešenie nevidel. Dosky zákona sa mu zdali naraz nemiernie ťažké. Iste aj preto ich tak chytró a ochotne roztrieskal o zem, keď videl, ako ľud na jediného Boha rezignoval a ako si pri pohanskej bujarej radosti urobili slávnosť pred zlatým teľatom. Pána Boha sa takáto neslýchaná vec tiež nemilo dotkla, preto nie div, že druhé vydanie desatora podľa Mojžišovej rady riadne pritvrdil.

Odvtedy veľmi dlho robilo ľuďom problém, ako dať dohromady Božiu prísnosť a lásku, nekompromisné požiadavky, aj krásne zasľúbenia. Pochopili to o dobrých tisíc rokov neskôr. Naštartovala ich betlehemská hviezda za cisára Augusta a kráľa Herodesa. Teraz tí, ktorí sa ozaj tejto lásky držia, už skoro nepotrebnú ani odľahčenú, ani prísne prikázania. V nej majú všetko.

J. B. H.

Pozn. red.: Apokryf je spis z biblickej doby, ktorý sa zaoberá niektorou biblickou témou, ale pre svoje zvláštnosti sa do zbierky biblických spisov nedostal. Katolíci a pravoslávni ich vo svojich vydaniach Biblie majú. Evanjelici nie. Asi aj dobre urobili, hoci niektorých apokryfov je škoda. Preto redakcia ochotne uverejňuje tento najnovší – historicky najmladší.

Pred 85 rokmi sa narodil a pred 15 rokmi zomrel OTTO VÍZNER

evanjelický farár, učiteľ-katechéta, prekladateľ

*6. 6. 1920 Lubietová †11. 2. 1990 Lubietová

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici (do r. 1939), teológiu v Bratislave.

Kaplán v Lubietovej, Spišskej Novej Vsi, Necpaloch a v Prešove,
profesor-katechéta na gymnáziu v Martine (od r. 1946).

Politicky prenasledovaný, odsúdený vo vykonštruovanom procese
proti skupine evanjelických kňazov.

Po prepustení robotník vo Zvolene a v Banskej Bystrici.

Činný v obrodnom hnutí cirkvi (1968).

Autor učebnice Vierouka a mravouka (1949),

v rukopise ostala dizertačná práca Božie ustanovenie života (1953).

Prekladateľ diela Symbolické knihy (preklad pripravený 1951, vyšiel až 1992).

Autor odborných článkov. Niekoľko statí publikoval v Lutherische Rundschau.

Otto Vízner sa narodil 6. júna 1920 v Lubietovej. Otec Ondrej bol kováčskym majstrom, matka Emília, rod. Vidová, sa starala o päť detí. Dve najstaršie umreli v útlom veku ešte pred Ottovým narodením. Keď mal štyri roky, sestra Zita dva a brat Rudolf pol roka, umrel im otec na prasknutý žalúdočný vred a následnú otravu krvi v bystrickej nemocnici. Po jeho smrti pripadla všetka starostlivosť o troje malých detí matke, ktorá bez akýchkoľvek dôchodkov, len prácou svojich rúk a za pomoci rodiny vychovala všetky a dobre ich pripravila na život.

V Lubietovej vychodil päť tried cirkevnej ľudovej školy aj prvú triedu meštianky. Gymnázium začal druhou triedou na Gymnázium Andreja Sládkoviča v Banskej Bystrici, kde maturoval 11. mája 1939. Teologické štúdium absolvoval na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave a ukončil ho druhou štátnicou 22. júna 1943 s titulom „bakalár teológie“. Toho istého roku ho spolu s ďalší-

mi šiestimi bratmi (Bartkom, Elkom, Kubekom, Macúchom, Proksom a Velebným) ordinoval vo veľkom novom bratislavskom chráme dekan fakulty dr. Ján Jamnický.

Duchovnú službu začal vo svojom rodisku, kde tri mesiace kaplánčil pri C. J. Handzovi. Od októbra 1943 bol kaplánom v Spišskej Novej Vsi pri Danielovi Lachkom. Staral sa hlavne o filie Smižany, Iľiašovce, Levoču a o mládež v Spišskej Novej Vsi. Počas prechodu frontu a asi 3 mesiace po ňom zostal v zbere sám. Potom bol administrátorom v Levoči, kde po 2–3 týždňoch ochorel. Od októbra 1945 bol kaplánom v Necpaloch pri seniorovi F. Hollom. Od januára 1946 prešiel za kaplána k seniorovi Júliusovi Hajduovi do Prešova. Po krátkom účinkovaní ho pán senior poslal administrovať zbor do Hanušoviec nad Topľou.

Medzitým zložil profesorskú-katechétsku i kňazskú skúšku. V roku 1946 prešiel do Turčianskeho Sv. Martina na gymnázium za profesora-katechétu, kde aj

absolvoval skúšku spôsobilosti a stal sa dočasným profesorom s riadnym platom. Nie však nadlho, pretože krátko nato zrušili vyučovanie náboženstva na stredných školách. Zostal aj naďalej v Martine ako kaplán, no bez ustanovenia, dekrétu, a tak i bez platu.

V Martine sa oženil s Vierou Rajniakovou, dcérou učiteľa, rodáčkou z Hýb, kde sa im narodili dcéra Viera a syn Peter. Koncom februára 1951 odišiel za administrátora do Vysokých Tatier, kde účinkoval do januára 1953, keď mu KNV v Košiciach odobral súhlas na kňazské povolanie. A mal mať aj súd. Odvolal sa však proti falošnému a vymyslenému udaniu oltárnych bratov, takže súd nebol.

Až do Vianoc 1951, kým nedostal Vízner byt, žila jeho manželka aj s dvoma deťmi v Martine. Potom mu pomáhala ako kantorka. Keď mu odobrali súhlas, žili z milodarov, podpór cirkevníkov i farárov. V roku 1953 nastúpil do Kraskova po Júliusovi Gáborovi, ktorému tiež odobrali štátny súhlas. Tam účinkoval do roku 1957, keď musel na žiadosť štátnej správy odísť do Dačovho Lomu. Tam ho uväznili 13. februára 1962. Vyšetrovaný bol vo väznici v Banskej Bystrici, kde mal aj súd pre „protištátnu činnosť“ spolu s biskupmi Dr. V. P. Čobrdom a F. Ruppeltdom, a farrmí Jurajom Struhárikom, Ľudovítom Vajdičkom a Darinou Bancikovou. Odsúdili ho na 14 mesiacov nepodmienečne. Trest si odsedel vo Valdiciach, spolu aj

s väzbou 12 mesiacov. Dva mesiace mu odpustili na podmienku. Roku 1968 sa aj so svojím advokátom Dr. Vrhom z Prahy pokúsili o obnovu súdu a všetko vyzeralo sľubne. Len potom vydaná novela rehabilitačného zákona určila, že v čase našich súdov sa už nekonali nezákonnosti. Jeho návrh na rehabilitáciu bol odložený ad acta.

Počas Víznerovho uväznenia manželka vybavila za pomoci dobrých ľudí družstevný byt v Banskej Bystrici, a tak sa tam po jeho prepustení z väzenia presťahovali. Potom pracoval ako lesný robotník, ako pekársky závozník vo Zvolene a v Bystrici ako robotník v Smrečine. Neskôr bol vedúcim kancelárie bytového družstva občanov, plánovačom v hydinárskych závodoch vo Zvolene a nakoniec revíznym referentom a plánovačom vo Zvolene, odkiaľ odišiel do penzie v roku 1980.

Prekonal dva infarkty myokardu a pochoval svoju prvú manželku Vierku a druhú Ľudmilu, rodenú Rosenbergerovú, rodáčku z Ľubietovej. Veľa času venoval včeláreniu i včelárskej teórii, preložil celý rad včelárskych článkov a mal každoročne niekoľko včelárskych prednášok. Posledné roky žil sám v Banskej Bystrici na Mičinskej ceste.

Otto Vízner po svojej poslednej kázni vo svojom rodisku Ľubietovej 11. februára 1990 zomrel – rozsudku sa nedožil.

Krátko nato – 8. októbra 1990 – Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudok zrušil.

PODĽA VÍZNEROVHO VLASTNÉHO ŽIVOTOPISU SPRACOVALA L. Ž.

No zvyšujú ešte dvaja, ktorí vzbudzujú úctu: profesor-katechéta Otto Vízner, ktorý učil mňa, a Andrej Kliman, katechéta katolícky. Prvý písal múdre články do Lukáčovej Tvorby, druhému vyšla v Matici knižka o Štefanovi Moysesovi. Nábožnosť a národnosť boli u oboch – ako v starom Martine vôbec – ešte vlastné sestry. A akú úroveň malo u Víznera vyučovanie náboženstva! To bol aj výklad národných dejín, rehoľa kultúry, osobného aj spoločenského života. Aj mimo školy, v Združení evanjelickej mládeže (SEM) preberal sa napríklad Dostojevskij, povojnový existencializmus, súčasné novinky v literatúre a duchovnom živote – na tie prednášky a debaty chodili aj žiaci židovského vierovyznania. Mne dal na hodine náboženstva – v kvinte, v prvom ročníku vtedajšej vyššej strednej – v roku 1951 vypracovať referát o knižke švédskoho arcibiskupa Erlinga Eidema: Jákobovský boj duše, ktorú práve vydal Tranoscius. Ťažká téma na nezrelý šestnásťročný rozum. Vízner bol však napodiv spokojný. Ti dvaja, Vízner a Kliman, chodievali z vyučovania priateľsky vo dvojici, priam ako Moyses a Kuzmány.

JULIUS VANOVIČ: EPILOG O STAROM MARTINE (2005)

VIERKINA NÁVŠTEVA

Otto Vízner

Iná udalosť znamenala pre mňa veľké posilnenie v neľahkom postavení väzňa. Moje vyšetrowanie bolo už skoro skončené. Na výsluch ma môj vyšetrowateľ bral už len kedy-tedy. Raz ma opäť vyviedli hore na poschodie a vo vyšetrowačke sedela moja manželka Vierka. Najmenej by som sa bol nazdával, že ju tam uvidím.

Vierka bola plachej povahy, dosť bojazlivá, no – ako som sa o tom najmä neskôr presvedčil – keď bolo treba, vedela byť veľmi statočná, až hrdinská. (Takú som ju vykreslil v črtách o nej „Naša mamička“.) Podali sme si ruky a zľahka som ju pobozkal, hoci by som ju bol najradšej celú vyobjímal. Bol som ako vo vytržení. Pýtal som sa na deti a na jej prácu.

Pracovala ako lesná robotníčka v Dačovom Lome so starými tetkami a cigánkami. Vysvetlila mi stručne, že si vyžiadala od prokurátora povolenie navštíviť ma, lebo sa chcela so mnou poradiť o niektorých rodinných záležitostiach, ktoré musela nevyhnutne riešiť. A tak toto povolenie dostala. Na našom stretnutí bol nielen môj vyšetrowateľ, ale aj náčelník vyšetrowačky.

Neskôr mi napadlo, či ju nepustili ku mne – čo sa veru počas vyšetrowania nestávalo – aj preto, že očakávali, že ma zahrnie výčitkami a že sa hádam bude chcieť aj so mnou rozviešť. Toto eštebáci podporovali a v nejednom prípade navrhovali, ba naliehali na manželky, aby podali návrh na rozvod, lebo inak ich manžel dostane vysoký trest. V mojom prípade npr. Kováčik, keď bol raz s mojím vyšetrowateľom u nás v Dačovom Lome, povedal Vierke: „Bola v tom aj žena.“ Akoby som ja bol mal aj nejaké pletky, aby Vierku poštval proti mne. Myslel na Darinku Bancíkovú, ktorá bola spolu s nami zavretá. Ten istý npr. Kováčik, keď bol raz na mojom vyšetrowaní, začal mi robiť narážky v tom zmysle, že som mal niečo so ženami. Na to som mu povedal: „*Vy sa iste držíte príslovia: Podľa seba súdím teba.*“ Viac už také narážky nerobil. A môj vyšetrowateľ mi zašomral: „*Ale ste mu dali!*“

Vierka mi povedala, že sa rozhodla kúpiť družstevný byt v Banskej Bystrici a spýtala sa ma, či s tým súhlasím. Dostala podiel z rodičovského dedičstva. A vraj sa rozhodovala medzi Spišskou Novou Vsou, Liptovským Mikulášom a Banskou Bystricou. Vybrala Bystricu aj preto, lebo predpokladala, že aj mne to bude najmilšie. Prirodzene, že som jej

postup i výber úplne schválil. Byť sme už potrebovali, lebo na fare v Dačovom Lome sme už nemohli dlho zostať. A ani sme nepredpokladali, že by som sa mohol vrátiť k svojmu duchovnému povolaniu.

Ešte raz sa chcela so mnou porozprávať aj o Jelke. Táto naša najmladšia mala vtedy päť rokov. Bývala doma s mamičkou. Bolo treba dať ju niekde k rodine, aby mohla Vierka chodiť do hory za prácou a zarábať na výživu rodiny. Krátko po mojom uväznení sa vraj prihlásili môj brat Rudo, moja mama a Albrechtovci z Liptovského Hrádku, že Jelku vezmú k sebe. Ujo Albrecht prišiel s týmto odkazom osobne. Vierka sa rozhodla pre Hrádok, a tak ju ujo hneď aj so sebou odviezol. Aj toto som jej schválil. Pritom som pocítil v srdci veľkú vďačnosť Pánu Bohu, že nás v našich ťažkostiach neopustil. Potom mi ešte stačila porozprávať čo-to o rodine, o cirkevnom zbore, kde ma zastupoval sucháňsky brat farár, o tom, že ju ľudia podporujú a jej pomáhajú, aby som si o nich nerobil starosti.

Asi po polhodine tohto nášho rozhovoru, na ktorom bol prítomný aj náčelník, sme sa rozlúčili.

Mňa toto neočakávané stretnutie s Vierkou veľmi povzbudilo, najmä keď som videl, aká je statočná moja manželka, ako si vie poradiť v ťažkej situácii, v akej som ju zanechal, a že ju ani Pán Boh neopúšťa, ale vzbudzuje v ľuďoch city lásky a pomoci. Aj ona mi po mojom návrate z väzby rozprávala, že si návštevu vyžiadala hlavne preto, aby ma videla a sa presvedčila, v akom som stave. Obávala sa vraj, že budem duševne zlomený a deprimovaný. A že ju veľmi potešilo a posilnilo, keď našla Otta takého, akého ho poznala aj dosiaľ, nezlomeného, vyrovnaného, i keď pochudnutého a zarasteného. Navštívila ma totiž v stredu, a pán oddielový nás holieval až v piatok.

Vierkina návšteva ma veľmi potešila. Pravdaže, mohli sme si písať raz za mesiac, neskôr hádam aj trochu častejšie. Prirodzene, písali sme len o rodinných záležitostiach a ja aj o včelách, keď som Vierke radil, čo a kedy pri nich robiť. Mali sme vtedy 17 včelstiev, ktoré ona opatrovala a s nimi aj kočovala – aj na agát i do hory. Aj v tom jej cirkevníci veľmi pomáhali.

Dovolili mi prebrať i zo dva balíky. V jednom bolo okrem iného aj malé tučné a veľmi chutné vyprážené stehienko. Nevedel som, z čoho by mohlo byť. Len po návrate domov som sa dozvedel, že to Peťo dovolil zarezáť jedného zo svojich malých, ešte nevyletených holubov pre tatu. Oželel ho kvôli mne. V balíku mi poslali, ako som prosil, aj cibuľu, cesnak a slaninku. Pridali aj nejaké zákusky a mäso. Ja som si balíky nežiadal – i keď mi dobre padli – lebo som veľmi dobre vedel, že Vierka má čo robiť, aby uživila naše tri malé deti.

Y M C A (Young Men's Christian Association) je názov celosvetového združenia. Vznikla v roku 1844 vo Veľkej Británii. Pôsobí na všetkých kontinentoch a spolu združuje okolo 30 miliónov členov kresťanského združenia mladých.

Zaujímavosťou je, že prostredníctvom YMCA sa na Slovensko dostal basketbal a volebal. Takisto prvé bejzbalové družstvá hrali v YMCA.

Na územie Slovenska sa YMCA dostala po 1. svetovej vojne v rámci ČSR. Od roku 1993 pôsobí ako občianske združenie aktívne sa zapájajúce do práce s mládežou v rámci Rady mládeže v Slovenskej republike.

O aktuálnej situácii v YMCA Martin sme sa zhovárali s jej predsedom Igorom Pížom.

Odkedy funguje YMCA v Martine?

YMCA v Martine začala aktívne svoju činnosť pred piatimi rokmi a sídli na Memorandovom námestí v budove Evanjelického zborového domu v Martine.

Aké je poslanie YMCA v Martine?

Poslaním YMCA je vytvárať pre mladých ľudí možnosti na zábavné a pritom užitočné využitie voľného času.

Rovnostranný trojuholník v znaku YMCA symbolizuje tri zložky osobnosti človeka: telesnú, duševnú a duchovnú, ktoré by sa mali rozvíjať v rovnováhe.

Chceme uvádzať kresťanské hodnoty do reálneho života jednotlivcov, rodín a spoločností. YMCA nie je viazaná nijakou cirkvou, ani politickou stranou a nemá za cieľ „spracúvať“ mládež. Rešpektuje osobné presvedčenie každého človeka, pokiaľ nevedie k nepriateľstvu a neznašanlivosti.

Aké je vaša činnosť a kto ju vykonáva?

Podľa nášho poslania sa snažíme rozvíjať každú zložku človeka, preto aj v Ymca Martin nájdete futbalový klub a rôzne športové turnaje pre mladých, diskusný klub Quo Vadis. Ďalej organizujeme turistický klub a hudobné vystúpenia zamerané na prevenciu proti kriminalite a drogám. Toto všetko znamená veľa práce a tú vykonávajú členovia YMCA. Sú to ľudia, ktorí na základe svojho kresťanského presvedčenia, vedení prikázaním lásky k blížnemu, dobrovoľne prijali záväzok pracovať pre mladých bez rozdielu rasy, národnosti, vierovyznania či svetonázoru.

Čo plánujete do budúcnosti pripraviť pre mladých ľudí?

Pripravujeme stretnutia zaoberajúce sa štúdiom Biblie a letné detské tábory pre deti a mládež. Z organizačných vecí dávame do poriadku databázu členov a reorganizujeme kanceláriu. Chceme nadviazať kontakty s mestom Martin. Uchádzame sa o členstvo

Rady mládeže Žilinského kraja, pretože chceme participovať na mládežníckej práci v našom kraji. Máme rozvinutú dobrú spoluprácu s o.z. Sever a chceme spolupracovať aj s ďalšími podobnými organizáciami a oslovíť tak mladých ľudí aj mimo cirkevného prostredia. Počas celého roka je možnosť zapojiť sa do rôznych medzinárodných programov (jazykové kurzy, semináre, výmenné pobyty), ktoré ponúkame v spolupráci s inými mládežníckymi organizáciami z celého sveta. Plánujeme zapájať do našich aktivít aj zahraničných študentov.

Blížšie a aktuálne informácie o našej činnosti nájdete na webovských stránkach: www.ymcamt.szm.sk ; www.ymca.sk

Otázky kládol Tomáš Michalík

MIMORIADNE UDALOSTI V NAŠOM CIRKEVNOM ZBORE V SEPTEMBRI A OKTÓBRI 2005

- ❑ Evanjelická základná škola začala nový školský rok 5. 9. 2005 službami Božími v našom chráme. Sme vďační, že pribudli dve triedy prváčikov.
- ❑ Od septembra sme začali s klubom AWANA v rámci detskej besiedky. Zatiaľ chodí viac detí ako vlani, čo je potešiteľné.
- ❑ Tiež sme začali s vyučovaním konfirmandov 1. a 2. ročníka (ktorých požehnane pribudlo), náboženstva na školách, stretnutiami mládeže, dorastu a starších sestier, ako aj s biblickými hodinami.
- ❑ 14. septembra sme mali milú návštevu z Malawi. 8-člennú delegáciu viedol brat biskup, ktorý pútavo hovoril o starostiach i radoostiach ich krajiny. Nevšedným zážitkom bolo rytmické vystúpenie ich hudobnej skupiny. Spolu s naším spevokolom sme sa stretli v Biblickej škole. Usporiadali sme aj zbierku pre hladujúce a opustené deti v tejto krajine. S príspevím cirkevného zboru a Biblickej školy sme venovali spolu 10 000,- Sk.
- ❑ V dňoch 23. – 25. septembra sa konalo v našom cirkevnom zbere VIII. celoslovenské stretnutie Duchovné hodnoty pre dnešok, spojené s valným zhromaždením Tvorby T a návštevou pamätných miest Turca. V nedeľu sme slávnostne otvorili obnovenú budovu Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia. Budovu posvätil dôstojný brat biskup VD Mgr. Igor Miš-
- na. Tiež sme mali Poďakovanie za úrody a už tradične krásne vyzdobený kostol plodmi z našich záhrad.
- ❑ Od piatku 30. septembra do nedele 2. októbra prebiehali v rímskokatolíckom kostole celosvetové modlitebné stretnutia matiek, na ktorých sa zúčastnili aj naše sestry.
- ❑ 2. októbra sme po prázdninovej prestávke mali Rodinné služby Božie v Biblickej škole. Výkladom poslúžil brat farár Ján Hroboň a živým svedectvom sestra Janka Farbáková.
- ❑ 5. októbra sa v našom zbere uskutočnila pastorálna konferencia Turčianskeho seniorátu. Bratia farári a sestry farárky si po konferencii prezreli zrekonštruovanú budovu gymnázia.
- ❑ Deväť sestier z nášho cirkevného zboru sa zúčastnilo v dňoch 7.–9. októbra na Stretnutí kresťanských žien v Liptovskom Mikuláši.
- ❑ V nedeľu 16. októbra bol v našom kostole večerné modlitebné stretnutie Holden Evening Prayer v anglickom jazyku pre zahraničných študentov v našom meste aj pre domácich záujemcov.
- ❑ Sestra kapláňka Katka Suchá a dvaja mládežníci z nášho cirkevného zboru navštívili holandský Hoogeween v dňoch 18.–24. októbra, ktorú zorganizoval Mestský úrad Martin pri príležitosti 15. výročia družobnej spolupráce medzi Martinom a Hoogeweenom.

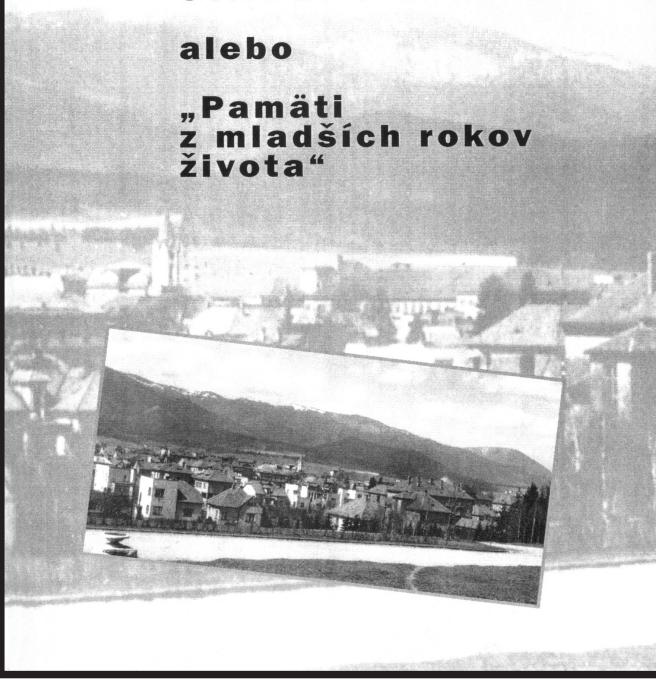

JÚLIUS VANOVÍČ

EPILOG STARÉHO MARTINA

alebo

„Pamäti
z mladších rokov
života“

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine. Vede redakčný kruh: Ján Hroboň,
Ján Bohdan Hroboň, Peter Ďurík, Anička Mišunová, Miloš Kovačka,
Alžbeta Stančevová-Kátlovská, Katarína Suchá.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.bsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176